

Redogörelse

1978/79: 23

**Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående rådets
tjugosjunde session**

1979-05-08

Till riksdagen

Nordiska rådet höll sin tjugosjunde session den 19—23 februari 1979 i Stockholm. 22 rekommendationer till Nordiska ministerrådet antogs rörande samarbetet på de juridiska, kulturella, social- och miljöpolitiska, trafikala och ekonomiska områdena. Vidare godkändes yttranden över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet.

Nordiska rådets svenska delegation får överlämna bifogade berättelse angående rådets tjugosjunde session jämte bilagor innehållande texten till de antagna rekommendationerna och yttrandena samt rapport från rådets budgetkommitté.

För Nordiska rådets svenska delegation
OLOF PALME

/ Christer Jacobson

Innehållsförteckning

	Sid.
1 Organisation m. m.	3
2 Behandlade saker	4
2.1 Generaldebatten	5
2.2 Saker förberedda av juridiska utskottet	11
2.3 Saker förberedda av kulturutskottet	15
2.4 Saker förberedda av social- och miljöutskottet	23
2.5 Saker förberedda av trafikutskottet	33
2.6 Saker förberedda av ekonomiska utskottet	39
3 Övrigt	45
3.1 Budgetkommittén	45
3.2 Informationskommittén	45
3.3 Nordiska rådets litteraturpris	46
<i>Bilaga 1</i> Rekommendationer och yttranden antagna vid Nordiska rådets 27:e session	47
<i>Bilaga 2</i> Rapport från budgetkommittén	56

Berättelse från Nordiska rådets svenska delegation angående rådets tjugosjunde session i Stockholm den 19—23 februari 1979

1 Organisation m. m.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regerings-representanter*: statsminister Ullsten, statsråden Blix, Bondestam, Cars, Enlund, Friggebo, Hansson, Huss, Lindahl, Mundebo, Rodhe, Gabriel Romanus, Tham, Wahlberg, Wikström, Winther och Wirtén

och följande *valda medlemmar*: Erik Adamsson, Johannes Antonsson, Eric Carlsson, Kjell-Olof Feldt, Allan Hernelius, Paul Jansson, Knut Johansson, Sven Mellqvist, Jan-Ivan Nilsson, Sture Palm, Olof Palme, Gunnar Richardson, Rolf Sellgren, Anna-Greta Skantz, Ingrid Sundberg, Per Olof Sundman, Lars Werner och Håkan Winberg.

Härjämte var följande *suppleanter* närvarande under sessionen: Alfred Håkansson, Doris Håvik, Karl-Erik Häll, Elver Jonsson, Essen Lindahl, Eivor Marklund och Per Petersson.

Delegationen biträdades av sin sekreterare, kanslichef Christer Jacobson, sakkunniga och övrig personal.

Till rådets president valdes vid sessionen riksdagsledamot Olof Palme, Sverige, samt till vice presidenter folketingsmedlem Poul Schlüter, Danmark, riksdagsman V. J. Sukselainen, Finland, altingsmand Eiður Guðnason, Island, och stortingsrepresentant Lars Korvald, Norge.

Vid sessionen fördelades rådets medlemmar på fem utskott: juridiska utskottet med 13 medlemmar, kulturutskottet med 17 medlemmar, social- och miljöutskottet med 13 medlemmar, trafikutskottet med 13 medlemmar och ekonomiska utskottet med 22 medlemmar.

De svenska medlemmarna fördelades på följande sätt:

Juridiska utskottet: Erik Adamsson, Lars Werner och Håkan Winberg.

Kulturutskottet: Sture Palm (utskottets vice ordförande), Olof Palme, Ingrid Sundberg och Per Olof Sundman.

Social- och miljöutskottet: Paul Jansson, Jan-Ivan Nilsson och Anna-Greta Skantz.

Trafikutskottet: Eric Carlsson, Sven Mellqvist och Rolf Sellgren.

Ekonomiska utskottet: Johannes Antonsson, Kjell-Olof Feldt (utskottets ordförande), Allan Hernelius, Knut Johansson och Gunnar Richardson.

Val företogs till Nordiska rådets *informationskommitté*. Kommittén består av tio medlemmar, två från varje land. Till svenska medlemmar omvaldes Sture Palm (kommitténs vice ordförande) och Per Olof Sundman.

Val företogs till Nordiska rådets *budgetkommitté*. Kommittén består av tio medlemmar, två från varje land. Till svenska medlemmar i kommittén utsågs Kjell-Olof Feldt (kommitténs ordförande) och Håkan Winberg.

Val företogs till ett särskilt utskott med uppgift att granska *Nordiska kulturfondens förvaltning*. Till svensk medlem i utskottet, som består av fem medlemmar och fem suppleanter, utsågs Sture Palm med Eric Carlsson som suppleant.

Vidare företogs val till *Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté* för perioden 1 maj 1979—13 april 1981. Till svensk medlem utsågs Paul Jansson.

2 Behandlade saker

Saklistan för tjugosjunde sessionen (enligt terminologin i rådets arbetsordning benämnes ärendena saker) upptog 27 medlemsförslag (A-saker), 1 ministerrådsförslag (B-sak), 7 berättelser från nordiska samarbetsorgan (C-saker) och 42 meddelanden från ministerrådet och regeringarna (D-saker). I rådet var dessutom anhängiga 11 A-saker och 1 B-sak, vilkas behandling i utskotten fortsätter.

Vid sessionen framställdes och besvarades i plenum sammanlagt 20 frågor (E-saker), varav 1 ställts i anslutning till C-sak och 10 i anslutning till D-saker. Behandlingen av berättelsen och meddelandena fortsätter i respektive utskott.

Enligt 22 § arbetsordningen för rådet hade presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session.

Tillsammans med Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet utgjorde ovan nämnda rapport underlag för en allmän debatt i rådet, den s. k. generaldebatten. Beträffande denna hänvisas till avsnitt 2.1. Efter debattens slut lades rapporten till handlingarna. Beträffande ministerrådets berättelse se nedan.

22 rekommendationer och 5 yttranden till Nordiska ministerrådet antogs. Texten till dessa har fogats till berättelsen som bilaga. Då i det följande inte annat anges för den rekommendation respektive yttrande, varom är fråga, har samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstat för rekommendationen eller yttrandet.

Rekommendationerna och yttrandena kommer att överlämnas till Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar i maj 1979.

I det följande lämnas en redogörelse för de behandlade sakerna. Det fullständiga materialet finns tryckt i rådsförhandlingarna, innefattande bl. a. stenografiska referat av överläggningarna.

2.1 Generaldebatten

Generaldebatten fördes med utgångspunkt från Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet och rapporten från Nordiska rådets presidium om dess verksamhet sedan 26:e sessionen. Vid årets session deltog 70 talare i generaldebatten. Antalet talare och inlägg var, liksom vid 26:e sessionen, anmärkningsvärt stort.

Av svenska regeringsrepresentanter yttrade sig i debatten statsminister Ullsten samt statsråden Bertil Hansson och Jan-Erik Wikström. Av de valda medlemmarna gjordes inlägg från svensk sida av Kjell-Olof Feldt, Allan Hernelius, Knut Johansson, Jan-Ivan Nilsson, Sture Palm, Gunnar Richardson, Ingrid Sundberg, Per Olof Sundman och Lars Werner. I egenskap av rådets nyvalde president höll Olof Palme ett inledande anförande.

Generaldebatten kom främst att röra sig kring frågor i anslutning till den ekonomiska situationen i de nordiska länderna. Det nordiska samarbetets roll och inriktning under 1980-talet utgjorde ett återkommande ämne i de olika inläggen. Det spruckna Volvo-avtalet berördes i ett flertal inlägg och gav upphov till en engagerad debatt mellan norska och svenska parlamentariker. Flera talare uppehöll sig också vid det nordiska samarbetets organisation och form.

Olof Palme uppehöll sig vid det nordiska samarbetet inför 80-talet. Olof Palme varnade för alltför högt ställda förväntningar på snabba och genomgripande resultat. Han underströk att en omorientering av det nordiska samarbetet hade blivit nödvändig på grund av en internationell utveckling som vi inte råder över. Synpunkterna på det nordiska samarbetet formades i tre teser: 1. ett industriellt samarbete kommer att växa fram i Norden, 2. arbetsmarknadens parter kommer att spela en allt viktigare roll i den konkreta utformningen av det nordiska samarbetet, 3. de nordiska länderna kommer steg för steg att finna former för ett samordnat gemensamt uppträdande i den internationella ekonomin. Olof Palme underströk att det kommer att ta lång tid, säkert hela 80-talet, att nå fram till ett sådant resultat.

Statsminister Ullsten utgick i sitt anförande från den styrka och betydelse de nordiska länderna har internationellt sett, när de betraktas och uppträder gemensamt som grupp. Bl. a. pekades på att när det gäller handelsutbyte har de nordiska länderna tillsammans ungefär samma storlek som Storbritannien eller Italien med sina var för sig nära 60 miljoner invånare. Med utgångspunkt från en studie rörande de nordiska ländernas internationella konkurrenskraft som pågår inom ministerrådets organ kunde statsministern redan nu dra tre preliminära slutsatser. Det låg stora fördelar i ett nära samråd och samarbete mellan de nordiska länderna om den ekonomiska politiken. Det var viktigt för hela Norden att varje enskilt land lyckades hålla uppe sin konkurrenskraft

och klara balansen i sin ekonomi, eftersom vi alla har intresse av att grannländernas ekonomier är starka och stabila. Insikten om de nordiska ländernas stora internationella beroende borde leda oss till att ytterligare öka ansträngningarna att samordnat föra fram de nordiska synpunkterna i olika internationella sammanhang.

Statsministern framhöll också att de nordiska stats- och finansministrarna beslutat att ett nordiskt ekonomiskt forskningsråd borde inrättas just för att stärka samarbetet i fråga om den ekonomiska politiken.

Volvo-avtalet kommenterades av statsministern med att det skulle, om det hade fullföljts, ha inneburit ömsesidiga fördelar för Sverige och Norge på industripolitikens och energiförsörjningens område. Arbetet med avtalet hade emellertid inte varit förgäves. Den norske och den svenske statsministern hade uppdragit åt industriministrarna i Norge och Sverige att inom sex månader redovisa projekt för ett konkret industrisamarbete som kunde förenas med bl. a. ett långsiktigt oljeavtal. Statsministern avslutade sitt inlägg med att understryka att det var en styrka om vi praktiskt kunde visa människorna i våra länder att vägen till ekonomisk återhämtning och framsteg går via ökad samverkan. Detta var viktigt när stämningar för protektionism och nationell isolering växte fram på så många håll i världen.

Statsrådet Hansson, den svenske samarbetsministern och ordförande i Nordiska ministerrådet, gav en redogörelse för resultaten av det nordiska samarbetet sedan föregående år. Härvid uppmärksammade han, liksom statsminister Ullsten, inrättandet av ett nordiskt ekonomiskt forskningsråd. Vidare nämndes flygförbindelserna mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige, Tromsö—Kiruna—Luleå—Uleåborg som skall öppnas i juni 1979 för i första hand en försöksperiod på tre år.

Statsrådet Hansson betonade att de nordiska länderna står inför betydande utmaningar inför kommande år, dels ekonomiernas tilltagande internationella beroende och den mycket snabba teknologiska utvecklingen, dels förskjutningar i våra egna prioriteringar beträffande t. ex. arbetsmiljö och förhållandet arbete—fritid. Statsrådet pekade på tre områden där enligt hans mening möjligheterna till samverkan måste hållas levande, nämligen regionalpolitiken, sysselsättningspolitiken och näringspolitiken.

Slutligen berörde statsrådet Hansson statsministrarnas beslut under hösten 1978 om ett vidgat nordiskt forskningssamarbete. Särskilt den nuvarande ekonomiska, industriella och sysselsättningsmässiga situationen hade belyst det angelägna i en ökad forskningsinsats.

Sammanfattningsvis underströk statsrådet Hansson betydelsen av ett nordiskt samarbetsmönster, där de olika bitarna passade in i varandra, vikten av vaksamhet och flexibilitet i arbetet med hänsyn till nya tankar och utvecklingstendenser, regeringarnas vilja att söka vidga samarbetet i första hand inom områdena ekonomi, industri, regionalpolitik, syssel-

sättning och forskning samt övertygelsen om att samarbete är det bästa alternativet för en fortsatt gynnsam utveckling i Norden. En gemensam värld i Norden blir ett starkt Norden i världen, slutade statsrådet Hansson.

Kjell-Olof Feldt tog i sitt inlägg som utgångspunkt det av ministerrådet vid föregående session fattade beslutet om förstärkt samverkan på det ekonomiska området både i Norden och på den internationella arenan. Kjell-Olof Feldt var kritisk mot ministerrådets arbete och konstaterade att det enda väsentliga nya initiativet till sessionen var ett förslag till regionalpolitiskt handlingsprogram. Kjell-Olof Feldt rubricerade 1978 som ett år av stagnation och till och med bakslag för det nordiska samarbetet. I ministerrådets rapport om det ekonomiska beroendet drogs den slutsatsen att den viktigaste uppgiften för ett övergripande ekonomiskt samarbete var att försöka påverka det internationella skeendet genom ett aktivt nordiskt deltagande i internationellt ekonomiskt samarbete, en slutsats som Kjell-Olof Feldt i huvudsak ansåg riktig. Han underströk emellertid att samarbetet borde inriktas på konkreta uppgifter på en inte allt för hög ambitionsnivå.

Han ansåg det vidare motiverat att de nordiska länderna gemensamt verkade för att i industriländernas krets öka sitt inflytande. Inom ramen för ländernas delegationer vid OECD borde upprättas en gemensam nordisk funktion med uppgift att skapa förutsättningar för en mera sammanhållen och mera nordisk aktivitet i OECD:s arbete.

Kjell-Olof Feldt kom också in på Volvo-avtalet och framhöll att avtalet inte förkastats på grund av sin konstruktion som ett nordiskt samarbetsprojekt utan därför att det aldrig hann prövas av ländernas parlament i den egenskapen. Det föll därför att avtalets långsiktiga fördelar värderades lägre än dess eventuella konsekvenser för den kortsiktiga aktieutdelningen.

Jan-Ivan Nilsson uppehöll sig bl. a. vid de nordiska ländernas konkurrenskraft gentemot omvärlden. Kostnadsnivån måste vara konkurrenskraftig, då de nordiska länderna är små och starkt beroende av handeln med omvärlden. Norden kan därför inte föra en från omvärlden fristående ekonomisk politik. En ökande handel och ökat samarbete mellan de nordiska länderna är mycket betydelsefull.

Ungdomsarbetslösheten berördes också av Jan-Ivan Nilsson, som ansåg denna vara en förhandsuppgift för samhället att lösa för att inte stora delar av de unga generationerna skulle förlora tilliten till vårt politiska system. Vidare framhölls att det var nödvändigt att så snart som möjligt utveckla en teknik som är anpassad till förnyelsebara energikällor och ekologisk balans.

Den teknologiska utvecklingens genomgripande effekter på sysselsättningen är frågor som har avgörande betydelse för de nordiska ländernas samhällsutveckling, inte minst för ungdomen och dess framtid. Ett nor-

diskt samarbete på detta område ansågs önskvärt enligt Jan-Ivan Nilsson.

Volvo-avtalet berördes också av *Lars Werner*, som framhöll att kommunisterna var positiva till ett ökat industripolitiskt samarbete i Norden, men att ett sådant måste vara radikalt annorlunda än det som var tänkt i samband med Volvo-affären. Ett industripolitiskt samarbete i Norden kunde enbart ske i samarbete med de nordiska ländernas parlament och regeringar samt olika samhällsägda företag enligt kommunisternas inställning. Lars Werner berörde också rådets rekommendation om de multinationella företagens roll och ansåg att ministerrådet inte nått särskilt långt med denna rekommendation. De multinationella företagen hade sedan 1975 ytterligare stärkt sin ställning och ett gemensamt uppträdande från de nordiska länderna mot de multinationella företagen skulle kunna påverka företagens makt.

Även *Knut Johansson* uppehöll sig vid en tidigare rekommendation i rådet, nämligen om ett nordiskt arbetsmarknadsinstitut. Av ministerrådets meddelande konstaterade Knut Johansson, att något "isolerat" arbetsmarknadsinstitut inte skulle komma till stånd utan att de uppgifter, som ett sådant institut skulle ha, kunde förväntas bli fullgjorda inom andra sektorer av nordiskt samarbete. Knut Johansson resumerade detta som en byråkratins triumf över den politiska viljan. Knut Johansson ville dock med tacksamhet notera stats- och finansministrarnas beslut att inrätta ett ekonomiskt forskningsråd till grund för vilket syntes ligga den grundläggande idén bakom förslaget om ett nordiskt arbetsmarknadsinstitut.

Allan Hernelius uttalade farhågor för en alltför kraftig byråkratisering av det nordiska samarbetsmaskineriet och likaså för det svällande antalet deltagare vid sessionerna. Volvo-avtalet berördes också av Allan Hernelius, som fann det märkligt med en konstruktion som skulle göra ett bilfabrikat till statskaross i det ena nordiska landet, men låta den fortsätta som privatbil i de andra nordiska länderna. I anslutning härtill nämndes de konservativa partiernas nyligen väckta medlemsförslag om en översyn av vilka lagar och skatteregler som hindrar ett nordiskt ekonomiskt samarbete.

Allan Hernelius kom också in på regeringarnas handläggning av lagstiftningsfrågorna, varmed juridiska utskottet inte var helt nöjt. Det borde kunna övervägas om inte artiklarna i Helsingforsavtalet om det juridiska samarbetet borde byggas ut med ett särskilt avtal på samma sätt som skett beträffande kulturfrågor, transportfrågor och miljöskydd. Slutligen berörde också Allan Hernelius de nordiska säkerhetsfrågorna med anledning av ett finländskt inlägg. Härvid underströks att varje åtgärd som på minsta sätt rubbar den nordiska balansen innebär stora risker.

Många av talarna i generaldebatten ägnade stor uppmärksamhet åt kultursamarbetet.

Statsrådet Wikström konstaterade att sedan föregående session en rad olika nordiska aktiviteter kommit till stånd, bl. a. ett språksekretariat i Oslo, ett bildkonstcenter på Sveaborg i Helsingfors, en stor studie av lokala och regionala åtgärder när det gällde ungdomsarbetslöshet och utbildning och den fortsatta utredningen om radio- och TV-samarbete via satellit. Statsrådet Wikström informerade också liksom statsrådet Bertil Hansson om statsministrarnas beslut om en undersökning om ett vidgat forskningssamarbete.

Undervisningssamarbetet hade inriktats på grannspråksundervisning och då framför allt på lärarutbildningen. Vidare hade nordiska kurser för lärare på miljöområdet nyligen startats. Inom den gymnasiala utbildningen låg tyngdpunkten i arbetet på utbildningsinsatser mot ungdomsarbetslöshet.

Beträffande det nordiska radio- och TV-samarbetet via satellit pågick utredning, som förväntades bli offentliggjord senare i år. Debatten vid nästa års session skulle därför komma att kunna baseras på både utredningsrapporten och de remissyttranden som skulle inhämtas i anledning av denna. Till nästa session förväntades också kunna presenteras en utvärdering av det nordiska kultursamarbetet under den tid som kulturavtalet varit i kraft.

Statsrådet Wikström avslutade sitt inlägg med att framföra att man kunde vara skeptisk till mycket som sägs i internationellt samarbete om förståelse och samarbete men det originella var att de vackra orden och de högstämda fraserna i det nordiska samarbetet i hög grad motsvarades av verkligheten.

Ingrid Sundberg noterade att alla var eniga om att kulturgemenskapen är grunden för det nordiska samarbetet. Vidare noterades att det nordiska samarbetet fortfarande var exklusivt i den betydelsen att tanken på nordism inte genomsyrat vår vardag, inte var självklar i praktiska sammanhang. Man borde nå ut till vardagsmänniskan och detta kunde ske med hjälp av massmedia som var vårt allra bästa verktyg för att sprida den nordiska samarbetstanken. Massmedia skulle ses inte som kulturförstörare utan som kulturbärare.

Ingrid Sundberg kom också in på barnens ställning inom det nordiska kultursamarbetet och ställde sig kritisk till den nordiska barnkulturrapport som utarbetats av ministerrådet. Hon ansåg att inom kultursamarbetets ram borde stimulans ges till produktion av alster som huvudsakligen riktar sig till barn. Härigenom skulle barnen ges tillfälle till kvalitativt goda kulturupplevelser och samtidigt förmedlas den nordiska gemenskapen, en möjlighet som man inte fick försitta, ansåg Ingrid Sundberg.

Gunnar Richardson uppehöll sig vid forskningssamarbetet och ansåg att en översyn av vilka forskningsområden som var bäst lämpade för ett nordiskt samarbete borde göras och att man därvid borde ta fasta på de

speciella förhållanden och förutsättningar som existerade i de olika länderna. Ett samarbete borde etableras mellan kulturavtalets organ och de nationella organen, framför allt forskningsråden. Gunnar Richardson uttalade liksom flera andra talare sin tillfredsställelse över statsministrarnas beslut i november 1978 om ett ökat nordiskt forskningssamarbete. Beslutet fick dock inte tolkas så, att forskningen var ett område ovanligt väl lämpat för nordiskt samarbete. Beslutet borde i stället uppfattas så, att det var angeläget att de nordiska ländernas begränsade resurser för forskning utnyttjades så effektivt som möjligt till nytta för utvecklingen i de nordiska länderna.

Även *Sture Palm* berörde statsministrarnas beslut om ett nordiskt forskningssamarbete. Sture Palm efterlyste i direktiven prioriteringar av forskningsområdena och ansåg att den yttre miljön var ett område som intog en absolut särställning i ett forskningssammanhang. Härvid åberopades NFS', Nordens fackliga samorganisations, synpunkter på ett växande forskningsbehov på arbetslivets område och även på behovet av en ökad demokratisering inom forskningen.

Sture Palm uppehöll sig också vid beteckningen av Nordiska rådet som en "papperstiger" och ansåg att denna inställning bottnade i ett allvarligt informationsproblem. En bättre organisation av den nordiska informationsverksamheten måste komma till stånd. Vissa organisatoriska förändringar av mycket begränsad karaktär prövades för närvarande. Den nuvarande organisationen hade inte varit tillräckligt effektiv. Nya grepp krävdes på detta område för att det nordiska samarbetet skulle få ett ökat genomslag. Härvid hänvisade Sture Palm också till hur informationsverksamheten sker på andra håll, t. ex. inom EG, varifrån lärdom kan hämtas.

Även *Per Olof Sundman* uttalade sig om vissa organisatoriska frågor rörande det nordiska samarbetet och den kritik som riktats mot rådet som "papperstiger" och mot att alltför små och irrelevanta frågor tas upp i rådet. Per Olof Sundman ansåg att under de elva år som han hade varit med i Nordiska rådet hade pappersströmmen minskat och blivit mera "effektiv". Vidare ansåg han att Nordiska rådet i stor utsträckning skall syssla just med små ting. Det var nära nog meningen med rådet. Det nordiska samarbetet är en addition av de små beslut som fattas, av de små kliv som tas framåt. Liksom Ingrid Sundberg konstaterade Per Olof Sundman att även om det ekonomiska samarbetet var omfattande och betydelsefullt, måste man ha i minnet att samarbetet i det för gångna, idag och i framtiden byggde på den kulturella gemenskapen. Kulturgemenskapen var den grundval allt annat samarbete vilar på.

Per Olof Sundman uppehöll sig slutligen vid kulturbudgeten, f. n. ca 75 miljoner danska kronor. Han uttalade sin oro för 1980 års budget som gav utrymme för en mycket blygsam aktivitetsökning.

2.2 Saker förberedda av juridiska utskottet

2.2.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till juridiska utskottet hade hänvisats de delar av *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1), som behandlar det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet, samarbete på lagstiftningens område, multinationella företags roll i de nordiska ländernas ekonomi och organisatoriska förhållanden etc.

Utskottet uppehöll sig i sitt betänkande över berättelsen i år liksom tidigare år vid det för det nordiska lagstiftningsarbetet helt centrala lagstiftningsprogrammet. Intresset från utskottets sida var särskilt koncentrerat kring genomförandet och vidareutvecklingen av detta program. Ministerrådets ansträngningar under 1978 att genomföra programpunkterna hade inte i alla delar varit helt resultatrika. Resultaten i form av olika nordiska lagstiftningsinitiativ kunde betecknas som små. Utskottet noterade dock att beträffande konsumentköp, datalagstiftning och på det kriminalpolitiska området hade målsättningarna i lagstiftningsprogrammet till stora delar uppfyllts. Utskottet var medvetet om att lagstiftningsarbetet är tidskrävande men anmodade ministerrådet att verka för att det pågående utredningsarbetet avslutades så att man kunde ta ställning till flera och mera konkreta lagstiftningsprojekt.

Utskottet ägnade stort intresse åt den nordiska äktenskapslagstiftningen. I sitt förslag till yttrande över berättelsen noterade utskottet de upplysningar som ministerrådet givit om samarbetet beträffande äktenskapets ekonomiska rättsverkningar och problemen som är knutna till de icke-äktenskapliga förhållandena. Utskottet förväntade att ministerrådet, i den omfattning som det visat sig finnas behov härav, skulle ta erforderliga initiativ för att koordinera arbetet med förberedande av ny lagstiftning. Detta borde ske på sådant sätt att såväl innehåll som tidpunkt för lagförslagens framläggande sammanföll i länderna i så stor utsträckning som möjligt.

Vidare ansåg utskottet att ministerrådet före nästa session borde medverka till att likartade nationella lagar om godkännande av faderskapsavgörande i ett annat nordiskt land genomförs i de nordiska länderna. Utskottet ansåg också att samma myndighetsålder borde gälla i de nordiska länderna och uppmanade ministerrådet att undersöka möjligheterna för ett genomförande av sådan i alla de nordiska länderna.

Utskottet uppehöll sig också vid lagstiftningen rörande handelsrepresentanter och föreslog i sitt yttrande att ministerrådet till nästa session skulle lämna en redogörelse för arbetet i den svenska utredningen om kommissionslagstiftning, särskilt om reglerna för handelsrepresentanters verksamhet, med hänsyn till om det under arbetets gång hade framkommit upplysningar som motiverade ett bredare nordiskt samarbete. Minis-

terrådet anmodades vidare att i nästa års berättelse redogöra för det pågående reformarbetet beträffande försäkringsavtalslagstiftningen.

Enligt utskottets uppfattning borde det nordiska samarbetet beträffande produktansvar återupptas i syfte att få till stånd en likartad inställning till innehållet i en kommande lagstiftning. Utskottet fann det betydelsefullt att enhetliga regler skapades på detta område på grund av bl. a. de nära handelsförbindelserna mellan länderna.

Utskottet noterade med tillfredsställelse att ett helt nytt ämnesområde hade tagits upp i ministerrådsberättelsen, nämligen de ersättningsrättsliga problemen i anslutning till miljöskador. Detta var särskilt glädjande eftersom ministerrådet i år varit återhållsamt med att uppta nya projekt inom lagstiftningsprogrammet. Utskottet ansåg att ministerrådet före nästa session borde etablera ett nordiskt samarbete beträffande regler om ersättning vid miljöskador med syfte att snarast åstadkomma gemensamt underlag för nationella bestämmelser härom.

Beträffande samarbetet kring datafrågorna hemställde utskottet att ministerrådet till nästa session skulle redogöra för det nordiska samarbetet inom datalagstiftningen och härvid orientera om samarbetet mellan de befintliga tillsynsmyndigheterna på området i Danmark, Norge och Sverige.

Slutligen uppmanade utskottet ministerrådet att till nästa session redogöra för övervägandena i Nordiska straffrättskommittén beträffande frågan om ändringar i sanktionssystemet och införande av alternativ till frihetsstraff. Samtidigt borde ministerrådet medverka till att straffrättskommitténs arbete påskyndades.

Rådet antog förslaget till yttrande (nr 4) med 46 röster mot 2. 1 medlem avstod från att rösta.

2.2.2 Nordiskt datasamarbete

I ett medlemsförslag om ett *nordiskt dataråd*, väckt av bl. a. Erik Adamsson, hade hemställts att rådetrekommenderar ministerrådet att undersöka möjligheterna att inrätta ett nordiskt dataråd.

Utskottet noterade att i dag inte finns någon samlad lösning på de problem beträffande säkerhet och sårbarhet som medlemsförslaget aktualiserar. En utbredd osäkerhetskänsla spåras också i frågan om på vilket sätt de politiskt ansvariga garanterar att datatekniken fortsättningsvis utnyttjas av samhället till gagn för befolkningen, och att det inte är datatekniken som i samhället utnyttjas eller missbrukas till fördel för intressen som utifrån samhällets synpunkt inte är eftersträvarsvärda. Nordiska rådet borde därför visa sin vilja att gå i spetsen för det nordiska samarbetet och söka få samarbetet etablerat på en så tidig tidpunkt som möjligt. Frågorna borde underkastas en grundlig undersökning av ministerrådet. Utskottet ville inte för närvarande föreslå att ett nordiskt dataråd inrättades i enlighet med förslagsställarnas önskemål utan önskade

i första hand endast en närmare värdering av de resta problemens omfattning och en möjlig värdering av deras mest ändamålsenliga lösning.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 13) till ministerrådet att före rådets 28:e session 1980 undersöka behovet av och möjligheterna för ett nordiskt samarbete beträffande dels de säkerhets- och sårbarhetsaspekter som samhället bör ha uppmärksamheten riktad mot vid användande av modern datateknik, dels det ökade behovet av sådan säker information om datatekniken och följderna av dess användning som är nödvändig för att de politiskt ansvariga myndigheterna och allmänheten skall kunna bedöma och påverka utvecklingen och användningen av elektronisk databehandlingsteknik i samhället.

2.2.3 Nordiska rådet — självständig representation i rådet och utredning om rådets organisation och verksamhetsformer

Utskottet föreslog att rådet inte skulle företa sig något med anledning av ett medlemsförslag om *utredning om Nordiska rådets organisation och verksamhetsformer*. I medlemsförslaget, väckt av bl. a. Kjell-Olof Feldt och Sture Palm, hade hemställts att rådet uppdrar åt presidiet att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppgift att framlägga förslag om rationaliseringar vad avser organisation och verksamhetsformer.

Utskottet noterade att de i medlemsförslaget aktualiserade frågorna redan var eller förväntades bli föremål för utredning inom rådets presidium eller budgetkommitté. Budgetkommitténs arbete skulle leda till initiativ som utan tvekan ville stärka rådets ställning. Presidiets övervägande skulle komma att ge underlag för ställningstagande till om det fanns behov av ändringar i rådets organisation. Såvitt gällde dechargefrågan konstaterade utskottet att denna var föremål för överväganden inom budgetkommittén i anslutning till frågan om rådets granskande och kontrollerande uppgift. Med hänvisning härtill ansåg sig utskottet för närvarande inte vilja ta några initiativ till utredning i denna fråga.

Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag att inte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

I ett medlemsförslag om *självständig färöisk representation* i Nordiska rådet hade hemställts att rådet skulle rekommendera presidiet att utarbeta och förelägga rådet förslag om sådana ändringar i avtalet om Nordiska rådet att Färöarna blev självständig medlem av rådet, likställt med övriga medlemmar i rådet.

Utskottet hänvisade till samma motiv som anförts i ett betänkande 1978 i samma ärende, nämligen att det nordiska samarbetet på politiskt plan borde liksom hittills äga rum mellan suveräna staters folkrepresentationer och regeringar.

Till betänkandet hade Eivor Marklund, som suppleant för Lars Wer-

ner i utskottet, anmält reservation och hemställt om en utredning i överensstämmelse med förslagsställarnas önskemål.

Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget. Utskottets förslag godkändes med 41 röster mot 12 (däribland Lars Werner). 3 medlemmar avstod från att rösta.

2.2.4 Jägarkompetens

I ett medlemsförslag hade bl. a. Rolf Sellgren och Håkan Winberg hemställt att rådet rekommenderar ministerrådet att samordna de nordiska ländernas regler om *jägarkompetens*.

Utskottet ansåg att de nordiska länderna ömsesidigt borde erkänna varandras jaktprov med den verkan att det av nordiska medborgare som önskar jaga i annat nordiskt land inte kan krävas att de skall ha avlagt jaktprov i jaktlandet, om de är i besittning av jägarkompetens i ett annat nordiskt land. En ordning av detta slag borde kombineras med viss harmonisering av innehållet i det prov som skall avläggas före förvärv av jägarkompetens.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation till ministerrådet (nr 14) att undersöka möjligheterna för att samordna de nordiska ländernas regler om jägarkompetens på sådant sätt att det vid förvärv av jakträtt fastslås, att jägarkompetens som förvärvats av medborgare i ett nordiskt land är likvärdig med jägarkompetens som förvärvats i annat nordiskt land. Rekommendationen antogs med 45 röster mot 1.

2.2.5 Förbud mot tobaks- och alkoholreklam

På utskottets förslag beslöt rådet att för rådets del anse rekommendation nr 12/1972 angående *förbud mot tobaksreklam* slutbehandlad. Utskottet hänvisade till den 1978 antagna rekommendationen angående samarbete om tobaksupplysning, av vilken framgick att informationsverksamheten sedan 1975 intensifierats och att nordiska socialpolitiska kommittén hade givit ministerrädssekretariatet i uppgift att följa det reformarbete, som har ägt rum sedan 1975. Rekommendationens syfte ansågs uppfyllt.

Rådet beslöt likaså på utskottets förslag att för rådets del anse rekommendation nr 2/1974 angående nordiskt förbud mot alkoholreklam slutbehandlad. Utskottet konstaterade att med undantag för Danmark skulle i de nordiska länderna under 1979 införas vidsträckta restriktioner mot alkoholreklam. För Danmarks del kunde inte förväntas, att rekommendationen om ett reklamförbud skulle kunna genomföras. Utskottet konstaterade också, att de ökade insatser som görs i alla de nordiska länderna för att upplysa om alkoholens skadliga verkningar i stor utsträckning riktas till ungdomen. Utskottet ansåg rekommendationens syfte uppfyllt så långt som detta var möjligt för närvarande.

2.2.6 Medborgarskapsregler

Mot bakgrund av meddelandet om rekommendation nr 16/1976 angående *ändrade medborgarskapsregler rörande nordbor* ställde Erik Adamsson en fråga till ministerrådet om vilka konkreta förslag som skulle komma att framläggas med anledning av denna rekommendation i vad den avsåg sänkt naturalisationstid för nordbor. Av svaret framgick, att Finland och Sverige har en uppehållstid på två år som krav för nordiska medborgare att uppnå medborgarskap i ett annat nordiskt land vid naturalisering. Ministerrådet ansåg det i princip vara en fördel om boendetidskravet vid naturalisering av nordiska medborgare kunde vara detsamma i alla de nordiska länderna. Mot bakgrund av en generell önskan om största möjliga likhet i lagstiftningen på detta område avsåg ministerrådet att anmoda de nordiska länderna att vid en framtida revision av lagstiftningen rörande medborgarskap ta upp frågan om en tvåårig naturalisationstid för nordiska medborgare.

2.2.7 Förvärv av fast egendom

En dansk medlem ställde fråga till ministerrådet om det inte fanns anledning att försöka genomföra gemensamma regler i de nordiska länderna för *förvärv av fast egendom* i syfte att ge nordiska medborgare samma ställning som landets egna medborgare. Av svaret framgick, att det i samtliga länder krävs tillstånd av myndighet för sådant förvärv. Kravet gäller även för nordiska medborgare. En liberal praxis torde tillämpas för nordiska medborgare, vare sig det gäller fastighet för bostättning eller för fritidsändamål.

2.3 Saker förberedda av kulturutskottet

2.3.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till kulturutskottet hade hänvisats de delar av *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1), som behandlar Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet, Kulturellt samarbete och Organisatoriska förhållanden.

I sitt betänkande över ministerrådets berättelse framförde kulturutskottet inledningsvis synpunkter på förutom själva berättelsen även på de med anledning av fjolårets yttranden vidtagna åtgärderna från ministerrådets sida. Bl. a. uppehöll sig utskottet vid den studie om utbildning och arbetslöshet beträffande 16—19-åringar som utförts. Studien avsåg ett nordiskt utbyte av erfarenheter mellan respektive myndigheter om åtgärder som vidtagits på nationellt plan rörande detta gemensamma problem. Utskottet ansåg att studien borde ges hög prioritet samt att

snabba och konkreta åtgärder borde vidtas på basis av den genomförda studien.

Förslag till handlingsprogram för inriktningen av det stöd till nordiskt forskningssamarbete som kanaliseras genom den nordiska kulturbudgeten hade förelagts utskottet. Utskottet förväntade sig emellertid en ytterligare bearbetning av programmet så att en slutlig lösning av frågan om ansvarsfördelningen mellan kulturavtalets organ och de nordiska forskningsråden snarast möjligt uppnåddes. I detta sammanhang efterlyste utskottet en redogörelse av forskningsråden om riktlinjerna och principerna för stöd till nordiska forskningsprojekt. Forskningsråden hade vid behandlingen av förslaget till handlingsprogram för forskningssamarbetet yttrat att finansieringen av samnordiska forskningsprojekt primärt var forskningsrådets ansvar. Utskottet noterade också att Nordiska kulturfondens styrelse efter förslag från kulturutskottet beslutat fästa särskild uppmärksamhet vid ansökan om stöd till projekt angående barn och kultur, detta med anledning av det internationella barnåret 1979.

Såvitt gällde själva ministerrådsberättelsen framhöll utskottet i sitt förslag till yttrande, att den påbörjade evalueringen av det nordiska kultursamarbetet 1972—1978 hittills hade förlöpt tillfredsställande och att den borde fortsättas enligt uppgjorda planer med sikte på en utveckling av kultursamarbetets riktlinjer. Utskottet underströk att informationen om det nordiska kultursamarbetet var av stor betydelse på grund av detta samarbets speciella karaktär och att den därför borde ägnas fortsatt allvarlig uppmärksamhet i enlighet med framlagda förslag. Utskottet hänsyftade här speciellt på det stora antalet utredningar och undersökningar som gjorts inom utbildningsområdet.

I samband med den högre utbildningen uppmärksammade utskottet problem rörande examensgiltigheten såvitt gällde ekonomutbildningen. Utbildningens olika längd och allmänna inriktning kunde nämligen orsaka finländska och även norska ekonomer med svensk ekonomutbildning svårigheter vid återkomsten till hemlandet. Det fanns därför behov av att göra jämförelser mellan den finländska och den svenska ekonomexamen. Sådana jämförelser var behövliga också inom andra sektorer, varför utskottet föreslog att en studie över jämförbarheten mellan nordiska examina utarbetades.

Utskottet uppehöll sig också vid frågan om behovet av en samlad värdering av erfarenheter av kultursamarbetet under den femårsperiod som kulturavtalet varit i kraft.

Slutligen framhöll utskottet i sitt förslag till yttrande att när det gällde det allmänskulturella området, där nu ett handlingsprogram förelåg, gav de genomförda utredningarna en god grund för vidare beslut i enlighet med rådets intentioner på det sätt de uttryckts i olika rekommen-

dationer. Rådet antog förslaget till yttrande (nr 5) med 50 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

2.3.2 Utbildningssamarbete

Mot bakgrund av att Sveriges riksdag år 1975 beslutat att målet för utbildningen av invandrarbarn borde vara att främja aktiv tvåspråkighet hade fråga ställts till Sveriges regering av en finländsk medlem huvuvida regeringen hade för avsikt att vidta sådana åtgärder att den av Sveriges riksdag och regering fastställda *valfriheten för invandrarare beträffande den kulturella identiteten* kunde förverkligas för de finskspråkiga invandrarnas del inom den praktiska skolpolitiken. Av svaret, som lämnades av statsrådet Birgit Rodhe, framgick bl. a. att regeringen föreslagit en sänkning av åldern för statsbidrag till hemspråksträning i förskolan från 6 till 5 år och en sammanslagning av resurserna för hemspråksundervisning och stödundervisning i svenska för att ge kommunerna möjlighet att i grundskolan prioritera hemspråksundervisningen i lägre åldrar. Vidare skulle anordnas dels en lågstadielärarutbildning, dels en mellanstadielärarutbildning med 24 platser vardera för studerande med finska som modersmål. Ökat stöd till produktion av läromedel på invandrarnas hemspråk hade även föreslagits. Åtgärder behövdes också utanför skolpolitikens område såsom stöd till finsk amatörverksamhet och bidrag till folkbibliotekens inköp av litteratur på invandrar- och minoritetsspråk.

I ett medlemsförslag om *yrkesutbildning för ungdom m. fl. grupper*, väckt av bl. a. Knut Johansson och Sture Palm, hade hemställts, att rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra en kartläggning av sådana i lag eller avtal fastställda regler med anknytning till den grundläggande yrkesutbildningen, vilka utgör ett hinder för arbetskraftens fria rörlighet de nordiska länderna emellan.

I betänkandet framfördes att utskottet i olika sammanhang kraftigt understrukt vikten av ett intensifierat nordiskt samarbete på yrkesutbildningens område. Skälet härtill var utskottets oro inför den stigande ungdomsarbetslösheten. Utvecklingen av yrkesutbildningen i de enskilda länderna hade varit sådan, att det hade uppstått skillnader i frågan om lärlingsbestämmelser, kompetensregler etc., vilket hade bidragit till svårigheter för dem som velat utnyttja den fria nordiska arbetsmarknaden. Utskottet framhöll att det var viktigt att den fortsatta utvecklingen av yrkesutbildningen i de enskilda länderna samordnades bättre på nordiskt plan än hittills. Utgångspunkten borde vara att olikheterna i respektive lands yrkesutbildning accepterades sådana de var. De nordiska länderna borde sträva efter ett fastare samarbete så långt som möjligt för att uppnå en likartad utveckling.

Det fortsatta arbetet med samordning av yrkesutbildningen i Nor-

den borde lämpligen enligt utskottet ta sin utgångspunkt i en kartläggning av existerande problem.

Utskottet framförde vidare att en sådan kartläggning borde gälla inte bara sådana i lag eller avtal fastställda regler rörande den grundläggande yrkesutbildningen som utgör ett hinder för arbetskraftens rörlighet utan också skillnader mellan läroplaner såväl inom som utom gymnasieskolan.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 18) till ministerrådet att a)genomföra en kartläggning av sådana i lag eller avtal fastställda regler med anknytning till den grundläggande yrkesutbildningen, vilka utgör hinder för arbetskraftens rörlighet mellan de nordiska länderna samt att b) intensifiera det nordiska samarbetet på yrkesutbildningens område.

Ett medlemsförslag om *gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare* hade väckts av bl. a. Ingrid Sundberg och Per Olof Sundman. Utskottet noterade i sitt betänkande över medlemsförslaget att det fanns behov av en ordning som gjorde det möjligt för lärare att på samma villkor som i hemlandet ta tjänst i annat nordiskt land. Även om det rörde sig om en relativt liten grupp nordbor, var det viktigt att det snarast etablerades en gemensam arbetsmarknad för dem för att bereda lärarna samma möjlighet att söka tjänst i annat nordiskt land som redan många andra yrkesgrupper hade — t. ex. läkare, tandläkare, sjuksköterskor, sjukgymnaster och farmaceuter — men även för att därigenom stärka den nordiska gemenskapen.

En konvention om gemensam arbetsmarknad för lärare förutsatte godkännande av examen avlagd i annat nordiskt land än inflyttningslandet. Utskottet ansåg att i och med att examensgiltigheten i princip erkänts inom ramen för det nordiska kulturavtalet, borde därmed förknippade problem kunna lösas på ett praktiskt plan. Hänsyn måste t. ex. tas till de olika kompetens- och behörighetskraven, i den mån dessa skiljde sig från dem som gällde i det andra landet. Dessutom krävdes dokumenterade kunskaper i inflyttningslandets språk, även i vissa fall i dess kultur, historia och samhällsliv. Utskottet fann det självklart att lärare borde tillförsäkras samma löne- och anställningsvillkor samt socialskydd som inflyttningslandets egna medborgare på motsvarande poster.

Likaså borde tjänstgöring i annat nordiskt land tillmätas samma meritvärde som motsvarande tjänstgöring i inflyttningslandet. Utskottet uteslöt inte att en utvidgning av den gemensamma arbetsmarknaden till att gälla lärare verksamt kunde bidra till att framgångsrikt genomföra hemspråksundervisningen i Sverige.

Rådet antog på förslag av utskottet en rekommendation (nr 19) till ministerrådet att vidta åtgärder för att åstadkomma en nordisk konven-

tion om gemensam arbetsmarknad för lärare. Rekommendationen antogs med 45 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

I ett medlemsförslag om en *nordisk folkhögskola i Västnorge*, väckt av bl. a. Eric Carlsson och Per Olof Sundman, hemställdes att rådet rekommenderar ministerrådet att utreda om och på vilket sätt det kan skapas en nordisk folkhögskola i Västnorge med särskild vikt på det historiska och kulturella sambandet mellan Island, Färöarna och resten av Norden.

Utskottet ställde sig positivt till den föreslagna utredningen. Bl. a. borde det undersökas om den idémässiga grundvalen för undervisningen var tillräckligt hållbar, om elevunderlaget, såväl det nationella som det nordiska, var tillräckligt och hur finansieringen skulle ordnas.

Eftersom den ledande tanken i förslaget var förstärkning av förbindelserna mellan ytterområdena och det övriga Norden fann utskottet, för den händelse tanken på en särskild folkhögskola av någon orsak var omöjlig att realisera, att utredningen borde lägga fram alternativa förslag till åtgärder för att tillgodose medlemsförslagets syfte.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 21) till ministerrådet att utreda möjligheterna till att i Västnorge upprätta en nordisk folkhögskola eller annan lämplig institution med särskild vikt på det historiska och kulturella sambandet mellan Island, Färöarna och det övriga Norden. Rekommendationen antogs med 46 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta .

2.3.3 Forskningssamarbete

Ett medlemsförslag om *nordiskt samarbete rörande medicinsk genetik* hade väckts av bl. a. Bertil Jonasson, Jan-Ivan Nilsson och Per Olof Sundman. I medlemsförslaget hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att inrätta ett "flytande nordiskt institut" för medicinsk genetik med särskild inriktning på genetiska skaderisker.

Utskottet anförde i sitt betänkande över medlemsförslaget att det i de nordiska länderna krävdes ökade satsningar på såväl medicinsk-genetisk som allmängenetisk forskning samt utbildning. Människan utsätts i allt högre grad för genetiska skaderisker, vilka enligt forskarna kunde ta sig uttryck i bl. a. ökad benägenhet för cancer, ett ökat antal missfall och för tidiga födslar. Det nationella stödet till den humangenetiska forskningen och utbildningen borde utökas väsentligt. För att kunna utnyttja dessa nationella satsningar på bästa sätt borde det nordiska samarbetet inom såväl forskning som utbildning på området effektiviseras och byggas ut. Såvitt gällde organisationen av ett samarbete på detta område föreslog utskottet tillsättandet av en nordisk planeringsgrupp för humangenetisk forskning. Denna grupp borde enligt utskottet ges i uppdrag att kartlägga utbildningens och forskningens nuläge och resurser samt behovet av utbildning och forskning i de en-

skilda länderna. Vidare borde gruppen kartlägga sådana problemområden samt utbildnings- och forskningsuppgifter, där det skulle vara ändamålsenligt med ett nordiskt samarbete.

Rådet antog på förslag av utskottet en erkommendation (nr 17) till ministerrådet att på basen av genomförd utredning lägga fram förslag till ett organiserat nordiskt samarbete inom den medicinska genetiken med särskild inriktning på genetiska skaderisker.

Av meddelandet om rekommendation nr 19/1972 angående *samarbete på veterinärmedicinens område* framgick att den nordiska utredningen rörande samarbetet på veterinärmedicinens område i april 1977 avlämnat sitt betänkande. Vidare framgick av meddelandet att man inom de olika nationella administrationerna och inom olika nordiska organ för närvarande skulle överväga hur de av utredningen framlagda förslagen skulle kunna genomföras. Kulturutskottet, som behandlat betänkandet, hade beslutat uttala sitt stöd för nordiskt samarbete inom den högre lantbruksutbildningen och forskningen i enlighet med den företagna utredningens förslag. Mot bakgrund av att den av rådet föreslagna utredningen genomförts ansåg utskottet att ytterligare åtgärder ej var påkallade. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

2.3.4 Allmänskulturellt samarbete

Mot bakgrund av att Nordiska ministerrådet i mars 1977 hade fattat beslut om att inrätta ett nordiskt språksekretariat hade fråga ställts av Per Olof Sundman om vilka åtgärder regeringarna hade vidtagit för att respektive nationella språknämnder garanterades de utvecklingsmöjligheter som beslutet om inrättandet av ett *nordiskt språksekretariat* förutsätter. Av svaret, som avgavs av statsrådet Jan-Erik Wikström, framgick att ministerrådet uttalat sitt principiella stöd för att jämsides med inrättandet av ett nordiskt språksekretariat skulle en viss förstärkning av de nationella språknämnderna ske. Vidare framförde statsrådet Wikström att en omDispositionering av tjänster hade vidtagits i Finland för att förstärka den nationella administrationen på området. I Sverige hade i årets budgetproposition tagits upp en ny tjänst som forskningsassistent för nordiska frågor i svenska språknämnden. I övriga länder hade förslag om nya tjänster ännu inte framlagts, vilket inte skulle tolkas som någon förändrad hållning till det nordiska språksamarbetet. Ministerrådet skulle fortsätta att arbeta för att beslutet om nordiskt språksamarbete blev förverkligat enligt de ursprungliga riktlinjerna.

En finländsk medlem hade väckt ett medlemsförslag, i vilket hemställdes att rådet rekommenderar ministerrådet att låta undersöka möjligheterna att upprätta ett *Nordens institut på Åland*.

Utskottet noterade i sitt betänkande över förslaget den verksamhet som bedrevs vid Nordens hus i Reykjavik, vid Nordiskt samiskt institut i Kautokeino och den som avsågs att bedrivas vid Nordens hus i Tors-

havn. Samtliga dessa institut låg i ytterområden inom Norden till skillnad från Åland med dess centrala placering i Norden. De förbättrade kommunikationerna till Åland från Finland och Sverige hade naturligtvis varit en stor fördel, men samtidigt inneburit starkt tryck på den åländska kulturen och dess olika yttringar. Kommunikationerna hade däremot enligt åländsk uppfattning inte inneburit nämnvärda lättnader när det gällde att utvidga kontakterna med de övriga nordiska länderna. Vid besök på Åland hade utskottet kunnat konstatera att landskapet i förhållande till storlek och folkmängd unppvisade ett rikt och livaktigt kulturliv, som gav Åland dess kulturella prägel. Samtidigt hade utskottet blivit medvetet om att denna särprägel riskerade att gå förlo-rad under ett tilltagande tryck utifrån. Utskottet fann därför att förut-sättningarna för ett nordiskt institut på Åland borde utredas. Utgångs-punkten för en sådan utredning borde vara det nordiska kultursamar-betets allmänna strävan att försöka bevara och förstärka det kulturella särdraget i de nordiska länderna.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 16) till ministerrådet att utreda förutsättningarna för ett Nordens institut på Åland. Rekommendationen antogs med 49 röster mot 1.

I ett medlemsförslag om *inrättandet av ett nordiskt sekretariat för biblioteksfrågor*, väckt av bl. a. Ingrid Sundberg och Per Olof Sundman, hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att med-verka till att ett nordiskt sekretariat för biblioteksfrågor inrättas under en 3-årig försöksperiod .

Kulturutskottet konstaterade i sitt betänkande att det fanns behov av att utveckla det nordiska samarbetet på biblioteksområdet utöver det som inom kulturavtalets ram bedrevs mellan forskningsbiblioteken. Ut-skottet avsåg härmed samarbetet mellan folkbiblioteken, som borde ut-vecklas till att omfatta även skolbiblioteken. Utskottet ansåg det inte möjligt att i detta skede ta ställning till hur det nordiska bibliotekssam-arbetet bättre skulle kunna utbyggas eller vilka av de föreslagna orga-nen — NORDINFO (Nordiskt samarbetsorgan för vetenskaplig infor-mation), Nordens folkliga akademi eller sekretariatet för nordiskt kul-turellt samarbete — som bäst lämpade sig att handha de föreslagna uppgifterna. Som angelägna samarbetsuppgifter nämndes bl. a. behovet av likformig statistikredovisning inom biblioteksområdet, biblioteks-service för barn och ungdom liksom för invandrare och minoritets-grupper, vetenskaplig informationsförsörjning och biblioteksservice för studerande och forskare samt bibliografiskt samarbete.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 15) till ministerrådet att utreda förutsättningarna för ett utökat nordiskt sam-arbete på biblioteksområdet, särskilt inom folkbildningssektorn.

I ett medlemsförslag om *arrangerande av en samnordisk konferens om barnkultur samt om produktion och förmedling av samnordiska kul-turtjänster för barn* hemställdes att rådet skulle rekommendera a) sitt

presidium att under FN:s barnår arrangera en konferens som behandlar barnkulturen samt b) Nordiska ministerrådet att skapa förutsättningar för ett permanent samarbete med uppgift att producera och förmedla samnordiska kulturtjänster för barn.

Mot bakgrund av att ett flertal konferenser om barnkultur skulle komma att äga rum under det internationella barnåret ansåg utskottet att det inte var meningsfullt att under det inledda barnåret anordna en konferens om barnkultur. Detta uteslöt emellertid inte att en konferens med barnet som tema kunde anordnas av rådet vid någon annan tidpunkt. Däremot fann utskottet att medlemsförslagets andra del om samarbete kring produktion och distribution av samnordiska kulturtjänster för barn borde stödjas. Utskottet erinrade om att rådet på förslag av kulturutskottet år 1976 antagit en rekommendation till ministerrådet att på grundval av pågående utredningsarbete lägga fram konkreta planer för utveckling av samarbetet på barnkulturens område. En nordisk barnkulturrapport hade nu lagts fram (NU A 1978: 10). Kulturutskottet biträdde i princip de av den nordiska barnkulturgruppen framställda förslagen till konkreta åtgärder, vilka inom ramen för det nordiska kultursamarbetet skulle verkställas för att förbättra barns kultursituation. Ett förverkligande av dessa förslag skulle enligt utskottets uppfattning vara helt i linje med det föreliggande medlemsförslagets andra syftemål, nämligen att skapa förutsättningar för ett permanent samarbete kring produktion och distribution av samnordiska kulturtjänster för barn.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 20) till ministerrådet att intensifiera det nordiska samarbetet kring barn och kultur genom att tillsätta en särskild kommitté för barnkulturfrågor och genom att upprätta en särskild stödordning för detta samarbete, i båda fallen för en försöksperiod på tre år. Rekommendationen antogs med 48 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta.

I ett medlemsförslag om *nordiskt samarbete om lättläst (LL) litteratur* hade bl. a. Eric Carlsson, Karl-Erik Häll, Sture Palm, Olof Palme, Ingrid Sundberg och Per Olof Sundman hemställt att rådet skulle rekommendera ministerrådet att 1) ställa medel till förfogande, dels för regelbunden konferens- och seminarieverksamhet på LL-litteraturens område, dels som projektstöd till författare, illustratörer m. fl. för LL-studier och/eller LL-produktion och dels för forsknings- och utvärderingsprojekt, 2) tillsätta en nordisk kommitté för LL-litteratur.

Kulturutskottet framförde i sitt betänkande att det förelåg behov av nordisk samarbete såvitt gällde lättläst litteratur och tillrättalagd litteratur. Utskottet ansåg också att området var väl ägnat för samarbete. Problemen i de enskilda länderna var stora och mångskiftande. Vissa delar av området var ännu så gott som helt obearbetade. Det fanns behov av stora insatser av forskare, författare, bildkonstnärer, förlag,

bibliotek osv. för att de läshämmades behov av böcker skulle kunna tillgodoses på ett tillfredsställande sätt och att lättläst litteratur av olika slag skulle bli ett läsvärt alternativ. Då det inte var klart hur detta samarbete skulle utformas, ansåg utskottet att medlemsförslaget inte kunde tillstyrkas i den form det nu förelåg. Utskottet fann det nödvändigt med en grundlig utredning av hela problemkomplexet, omfattande en beskrivning av nuläget, behovet av åtgärder på nationellt och nordiskt plan, konkreta förslag till samarbete, samt förslag till organisering av detta.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 22) till ministerrådet att utreda behovet av och möjligheterna till nordiskt samarbete kring lättläst litteratur.

Av meddelandet om rekommendation nr 7/1966 angående *vuxenundervisning i radio och TV* framgick att radiobolagens undervisningsavdelningar beslutat inom respektive bolag föreslå en nordisk samproduktion inom vuxenutbildningsområdet. Enligt förslaget skulle den första satsningen gälla en nybörjarkurs i engelska. Arbetet med att utveckla det nordiska samarbetet inom vuxenutbildningen i radio och TV vidarefördes alltså nu i de nordiska radiobolagens undervisningsavdelningar. Kulturutskottet uttalade sin tillfredsställelse över detta, samt en förhoppning om att resultaten av den ovannämnda satsningen skulle vara så positiva att de ledde till nya samarbetsinitiativ. Utskottet konstaterade att syftet med rekommendationen förverkligats i tillfredsställande grad. På förslag av utskottet beslöt rådet därför anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Vid behandlingen av meddelandet av rekommendation nr 17/1969 angående *samarbete på musikterapiens område* noterade utskottet att det projekt som startats 1972 resulterat i en rapport, som överlämnats till ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete och dess kontaktgrupp för specialundervisning. Kontaktgruppen var tveksam till det ändamålsenliga i att fortsätta arbetet. Gruppen ansåg dock att det arbete som hittills utförts var till nytta vid den nationella planeringen av åtgärder inom specialundervisningen. Rapporten hade överlämnats till den centrala skolmyndigheten i respektive land för kännedom och bruk. Utskottet fann att syftet med rekommendationen kunnat förverkligas i viss utsträckning. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

2.4 Saker förberedda av social- och miljöutskottet

2.4.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till social- och miljöutskottet hade hänvisats de delar av *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1), som

behandlar det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet, socialpolitiskt samarbete, samarbete i arbetsmarknadsfrågor, samarbete i arbetsmiljöfrågor, miljövardssamarbete, jämställdhetsfrågor samt organisatoriska förhållanden.

En redovisning av utskottets synpunkter på de olika avsnitten återfinns nedan under rubrikerna social- och hälsovårdsfrågor, arbetsmarknadsfrågor och miljövårdsfrågor.

I utskottets förslag till rådets yttrande underströks inledningsvis att större samarbetsfrågor borde föreläggas Nordiska rådet i form av ministerrådsförslag. Överenskommelse borde ingås mellan rådspresidiet och ministerrådet om en normalprocedur för behandling av dylika samarbetsfrågor. Vidare borde övervägas en behandlingsordning som gjorde det möjligt att överlämna de olika fackkapitlen i ministerrådsberättelsen till Nordiska rådet vid en tidigare tidpunkt. Enligt utskottet saknades i de årliga berättelser som avlämnats till Nordiska rådet av institutioner, nämnder och andra samarbetsorgan i vissa fall värdefull information. Rapporteringssystemet borde därför ses över i sin helhet.

Vad gällde de olika delområdena framhöll utskottet bl. a. att arbetet med att revidera den nordiska trygghetskonventionen borde avslutas 1979 och en samlad rapportering därom avges till Nordiska rådet. Vidare framhölls att verksamheten inom Nordiska nämnden för handikappfrågor borde permanentas efter försöksperiodens utgång. Utredningen om utvidgning av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden till ytterligare kategorier av social- och medicinalpersonal borde slutföras under år 1979. Det borde övervägas att samla de nödvändiga bestämmelserna inom ramen för en och samma överenskommelse. Vidare efterlystes skyndsamt slutförande av utredningen om gemensam nordisk vidare- och efterutbildning för social- och medicinalpersonal.

För att effektivisera det nordiska arbetsmarknadssamarbetet borde ett fristående nordiskt forsknings- och utredningsinstitut inrättas. Vidare borde datorbaserad registrering av pågående och avslutad arbetsmarknadsforskning övervägas. Dessutom uttalades, att en rådgivande kommitté för arbetsmiljöforskning med deltagande av arbetsmarknadens parter borde inrättas under år 1979.

Beträffande miljövården uttalades att miljövårdslagstiftningen i de nordiska länderna borde göras enhetlig.

Slutligen framhölls att samarbetet i jämställdhetsfrågor borde präglas av uppslagsrikedom och initiativkraft och vara inriktat på konkreta åtgärder samt att ansvaret för det nordiska samarbetet i jämställdhetsfrågor borde handhas av en självständig ämbetsmannakommitté. Till denna kunde knytas en rådgivande kommitté bestående av företrädare för arbetsmarknadens parter, kvinnoorganisationer och eventuellt för forskningen. Rådet antog utskottets förslag till yttrande med 57 röster.

2.4.2 Social- och hälsovårdsfrågor

I sitt betänkande angående *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* noterade utskottet med tillfredsställelse det samarbete som utvecklats mellan utskottet och social- och hälsovårdsministrarna. Utskottet hade följt utvecklingen av samarbetet inom ramen för det 1977 antagna programmet för samarbete på social- och hälsovårdsområdet och konstaterade att socialministrarna även tagit upp temat "Det ökande antalet äldre i samhället". Utskottet fann detta riktigt och erinrade om att ett medlemsförslag som berörde de äldres problem behandlades inom rådet (se nedan). Vidare noterade utskottet att samarbetet rörande forsknings- och utvecklingsfrågor på senare år i första hand varit inriktat på drog-, alkohol- och handikappfrågor. Utskottets tidigare framförda önskemål om sammanslagning av samarbetsorganen för drogforskning respektive alkoholforskning hade tillmötesgåtts genom att en ny nordisk nämnd för alkohol- och drogforskning upprättats den 1 januari 1979.

I ett medlemsförslag om *samnordisk utbildning och forskning rörande åldrandets problem* hade Bertil Jonasson m. fl. hemställt att rådet rekommenderar ministerrådet att undersöka möjligheterna till samnordisk forskning och utbildning rörande åldrandets problem.

Utskottet noterade att medlemsförslaget rönt ett mycket positivt mottagande av remissinstanserna, varav flera påpekat att värden av de äldre i allt för ringa grad vilade på resultat från systematisk forskning. Ett allmänt intryck var att forskningen om åldrandets problem var eftersatt i samtliga nordiska länder. En av utgångspunkterna för ett nordiskt forskningssamarbete om åldrandet borde enligt utskottets uppfattning vara att detta samarbete skall ske tvärvetenskapligt.

Förutom forskning borde de nordiska samarbetsinsatserna omfatta forskarutbildning, annan utbildning och information. Det var en brist att utbildningen för läkare ej innefattade gerontologi. Utskottet erinrade om att vissa av de kurser som gavs vid Nordiska hälsovårdshögskolan, t. ex. socialmedicin, epidemiologi samt hälso- och sjukvårdsadministration var av betydelse för frågor inom äldreomsorgen. Genom att uppläggningsen av forskningen och undervisningen vid hälsovårdshögskolan var tvärvetenskaplig borde det kunna övervägas att förlägga samnordisk forskning och utbildning om åldrandet till skolan.

Utskottet fann det vidare naturligt och riktigt att de äldre genom sina organisationer gavs möjlighet att utöva inflytande på besluten i för dem väsentliga frågor.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 5) i enlighet med medlemsförslaget. Rekommendationen antogs med 52 röster mot 1.

Bl. a. Bertil Jonasson hade i ett medlemsförslag om *filialundervisning vid Nordiska hälsovårdshögskolan* hemställt om en rekommendation till

ministerrådet att igångsätta fort- och vidareutbildning på filialbasis under Nordiska hälsovårdshögskolan vid för ändamåle lämpade universitet och högskolor i Norden. I medlemsförslaget pekades på brister i högskolans verksamhet. Bl. a. nämndes att lärarkårens ensidiga språkliga sammansättning hade medfört problem, särskilt för elever från Finland.

Utskottet, som tagit del av de synpunkter som framförts från företrädare för styrelse, personal och elever vid hälsovårdshögskolan, delade dessas uppfattning, nämligen att det skulle kunna skada högskolans karaktär av nordisk institution om en decentralisering av dess verksamhet ägde rum i det uppbyggnadsskede som hälsovårdshögskolan befann sig i. Eftersom blott ett halvt år förflutit sedan hälsovårdshögskolans nya organisation hade trätt i funktion, ansågs det vara av vikt att verksamheten fick tillfälle att stabilisera sig i sin nya form. Frågan om decentralisering av viss del av undervisningen borde kunna tas upp till omprövning efter några år, då erfarenheter vunnits av den nya organisationen.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

Frågan om *nordiskt samarbete för att utreda och avskaffa medicinskt missbruk inom elitidrotten* hade tagits upp av bl. a. Bertil Jonasson, som föreslagit en rekommendation till ministerrådet avseende samarbete för att utreda och avskaffa sådant missbruk, särskilt bruket av anabola steroider. Utskottet noterade, att förekomsten av medicinskt missbruk inom elitidrotten under senare tid blivit allt vanligare. Framför allt förekom bruk av anabola steroider. Utskottet fann det strida mot idrottens allra mest grundläggande principer att på konstlad väg vinna framgångar inom idrotten. Problemen borde angripas dels genom insatser av upplysningskaraktär, dels genom ett utbyggt system av kontroll vid tävling och träning. För att på ett effektivt sätt kunna angripa missbruket måste samarbetet utvidgas till ett vidare internationellt plan. Ett brett utåtriktat nordiskt samarbete med stöd av myndigheterna och i nära samverkan med idrottsrörelserna borde komma till stånd. Utskottet påpekade att även förekomsten av anabola steroider inom motionsidrotten borde uppmärksammas. Gemensamma nordiska forskningsinsatser borde komma till stånd i syfte att få fram tillförlitliga analysmetoder.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 4) till de nordiska ländernas regeringar att verka för ett samarbete på internationellt plan som syftar till att kartlägga och avskaffa missbruket av mediciner inom elitidrotten.

Ulla Ekelund och Bertil Jonasson m. fl. hade i ett medlemsförslag om *åtgärder för begränsning av djurförsök* hemställt, att rådet rekommenderar ministerrådet att företa en utredning om i vilken utsträck-

ning medicinska m. fl. vetenskapliga experiment på djur kunde begränsas bl. a. genom att ersättas med andra försöksmetoder.

Utskottet noterade att enligt gällande uppfattning utprovning av läkemedel skulle göras på djur innan användning på människor fick ske. Prov på cellodlingar etc. var ej tillräckliga för att bedöma läkemedels verkningar. Syftet med medlemsförslaget syntes ha uppnåtts genom gällande eller kommande lagstiftning i de nordiska länderna. Däremot ansåg utskottet att för djurförsök avseende kosmetiska preparat ej kunde åberopas den motivering som förelåg för att använda försöksdjur inom medicinen.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

Mot bakgrund av att finska och åländska sjömän som arbetade på svenska fartyg av skattemyndigheterna ansetts skyldiga att erlägga socialskyddsavgifter såväl till Sverige som Finland ställdes en fråga huruvida ministerrådet var redo att snarast vidtaga åtgärder i syfte att undanröja de missförhållanden som oklarheter och brister i de nordiska överenskomsterna om uttagande av *sociala avgifter i samband med bl. a. sjömansbeskattningen* givit anledning till.

Statsrådet Gabriel Romanus instämde i frågeställarens uppfattning att 1955 års nordiska trygghetskonvention och 1975 års nordiska sjukförsäkringsöverenskommelse i första hand reglerade de sociala förmanerna och att frågor om avgiftsuttag inte reglerades på ett entydigt sätt. Detta var enligt ministerrådets mening mindre tillfredsställande, särskilt som de nordiska dubbelbeskattningsavtalen inte var tillämpliga på socialförsäkringsavgifter. Det nordiska socialkonventionsutskottet hade därför som en av sina viktigaste uppgifter att presentera ett förslag till ny konvention som uteslöt sådana dubbla uttag av socialförsäkringsavgifter.

Meddelandet om rekommendation nr 6/1974 om *tryggande av patienternas rättssäkerhet* föranledde en fråga till ministerrådet vilka åtgärder ministerrådet avsåg att genomföra på nordiskt plan för att ta upp till grundlig värdering och belysning frågan om patienters trygghet även i vårdinstitutioner. Statsrådet Hedda Lindahl gav i sitt svar en redogörelse för gällande och förberedd lagstiftning för att stärka patienternas rättsäkerhet i de nordiska länderna.

Den främsta anledningen till att ministerrådet inte ännu övervägt eventuella nordiska insatser med anledning av rekommendationen var att man ej velat föregripa reformarbetet i de nordiska länderna. Flera utredningar som anknöt till rekommendationen väntades under 1979. Därefter kunde Nordiska socialpolitiska kommittén på ett meningsfullt sätt överväga möjligheterna till samnordiska åtgärder.

Ett närbesläktat aktuellt ämne, *åtgärder för att förhindra eutanasi*, togs upp i en annan fråga som avsåg huruvida ministerrådet hade för

avsikt att vidta åtgärder, som tryggade en sådan utveckling inom den medicinska vården, att livet vidmakthålles och fortsattes under alla förhållanden. Statsrådet Hedda Lindahl redogjorde för de nordiska ländernas lagstiftning om eutanasi och fann att det inom de nordiska länderna rådde likartade värderingar i hithörande frågor och att inställningen till eutanasi i princip överensstämde med frågeställarens. Några särskilda åtgärder var därför ej påkallade. Vissa av dessa frågeställningar kunde komma att tas upp av Nordiska socialpolitiska kommittén i samband med frågan om patienternas rättssäkerhet (se ovan).

I anslutning till berättelsen från *Nordiska nämnden för alkoholforskning* ställdes en fråga — identisk med en fråga till 1978 års session — huruvida ministerrådet var berett att medverka till att ett nordiskt forskningsprojekt genomfördes om relationen mellan samhällets intäkter från alkoholhanteringen och de kostnader som alkoholkonsumtionen åsamkade samhällsekonomin.

Av svaret framgick, att nämnden för alkoholforskning inte ansåg att det fanns förutsättningar att genomföra ett sådant projekt på nordisk basis. Däremot torde det vara en angelägen uppgift för den nya Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning att beakta möjligheterna och de metodmässiga förutsättningarna för att inrikta forskningen på att belysa alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser.

Av meddelandet från ministerrådet om rekommendation nr 5/1973 angående *fortbildning av lärare vid socialhögskolor* framgick, att försöksverksamhet ägt rum och att ministerrådet beslutat att samnordiska vidareutbildningskurser för socialhögskolelärare skulle arrangeras också i fortsättningen. Utskottet fann syftet med rekommendationen därmed vara uppnått. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendation nr 5/1973 för rådets del slutbehandlad.

Nordiska socialpolitiska kommittén hade enligt meddelandet om rekommendation nr 29/1973 angående *nordiskt hälsokortsystem* efter utredning av saken bedömt det vara svårt att låta utarbeta ett gemensamt hälsokort för vissa riskgrupper. Såväl ekonomiska som organisatoriska hinder ansågs föreligga. Dokumenteringen av barns och skolungdomars hälsotillstånd avsåg socialpolitiska kommittén ta upp till prövning när erfarenheter från EG förelåg. Utskottet fann, att syftet med denna rådsrekommendation ej var möjligt att uppnå för närvarande och på utskottets förslag beslöt rådet anse rekommendation nr 29/1973 för rådets del slutbehandlad.

Sedan en nordisk nämnd för alkohol- och drogforskning hade inrättats den 1 januari 1979, som ersätter Nordiska samarbetsorganet för drogforskning och Nordiska nämnden för alkoholforskning, konstaterade utskottet med glädje att syftet med rekommendation nr 8/1974 angående *nordisk rusmedelsforskning* uppnåtts. På utskottets förslag beslöt rådet anse rekommendationen för rådets del slutbehandlad.

2.4.3 Arbetsmarknadsfrågor

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* kommenterade utskottet bl. a. den svåra situationen på arbetsmarknaden, som särskilt drabbade ungdomen. Utskottet noterade att ministerrådet inte syntes anse det aktuellt att utarbeta ett nordiskt handlingsprogram för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten, vilket rådet uttalat sig för i sitt yttrande över 1978 års ministerrådsberättelse. Enligt utskottet borde arbetsmarknadsservice prioriteras, och utskottet fann det föga tillfredsställande att ministerrådet utan ingående motivering syntes ha avfärdat rådets tidigare yttrande angående slutförande av en utredning om en nordisk databank för lediga platser.

Den svåra situationen på arbetsmarknaden i de nordiska länderna bildade bakgrund för den s. k. etapp två av det nordiska arbetsmarknadsprogrammet som förelades rådet som en bilaga till meddelandet från ministerrådet om rekommendation nr 19/1975 angående *nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet*. Utskottet uttalade i sitt betänkande viss irritation beträffande det formella tillvägagångssättet. Enligt vedertagen praxis hade större samarbetsfrågor förelagts rådet i form av ministerrådsförslag som föregåtts av gemensamt möte mellan utskottet och ministerrådet.

Beträffande innehållet i etapp två av det nordiska arbetsmarknadsprogrammet erinrade utskottet om att det viktigaste målet för arbetsmarknadspolitiken i de nordiska länderna var att återskapa den fulla sysselsättningen. Här måste dock den allmänna ekonomiska politiken anses vara mera avgörande än arbetsmarknadspolitiska insatser. Arbetslösheten bland de unga var ungefär dubbelt så stor som bland befolkningen som helhet, vilket kunde få allvarliga konsekvenser. Liksom ungdomsarbetslösheten borde den stora arbetslösheten bland kvinnor föranleda särskilda insatser och situationen för den äldre arbetskraften och för de handikappade uppmärksammas.

Vägledande för etapp två borde enligt utskottet bl. a. vara att arbetet koncentrerades till ett fåtal viktiga områden, att tonvikten lades vid analys av orsakssamband, att en tidsmässig prioritering gjordes, att arbetsmarknadens parter gavs möjlighet att påverka utformningen av etapp två samt att de resultat som framkom vid utredningen genomfördes i praktiken. Utskottet lade stor vikt vid att det fortsatta arbetet med etapp två skedde i nära samarbete med arbetsmarknadens parter och med Nordiska rådets organ.

Vad gällde enskilda projektområden erinrade utskottet om tidigare uttalanden om bl. a. gemensamma regler för yrkesutbildning, utredning om sociala och ekonomiska konsekvenser av en arbetstidsförkortning, uppföljning av en företagen utredning om s. k. grå arbetskraft samt åtgärder för att förstärka arbetsförmedlingen, inklusive en nordisk databank.

Åtgärder för att motverka ungdomsarbetslösheten var ämnet för en fråga till ministerrådet. Frågan gällde huruvida ministerrådet var redo att inom ramen för det pågående samarbetet på arbetsmarknadsområdet till särskild prövning uppta frågan om snabba åtgärder för att motverka den växande ungdomsarbetslösheten och dess följdverkningar. Statsrådet Rolf Wirtén svarade bl. a. att ministerrådet ägnat frågan om ungdomens sysselsättning stor uppmärksamhet. Flera utredningsrapporter hade fullgjorts på nordiskt plan. Vad gällde de nationella insatserna hade regeringarna i samtliga nordiska länder gått fram på tre vägar för att söka motverka ungdomsarbetslösheten. Den första var att genom en rad åtgärder försöka få fart på ekonomin. Den andra vägen som i Sverige ägnats stor uppmärksamhet var att förändra skolan. Den tredje vägen var att stödja ungdomar genom arbetsmarknadspolitiken. Sistnämnda inkluderade förmedlande verksamhet, arbetsmarknadsutbildning samt tillskapande av nya jobb, antingen permanenta eller beredskapsarbeten.

En annan fråga vid sessionen avsåg *skapande av förutsättningar för tryggad sysselsättning vid företagsetableringar mellan länderna*. Statsrådet Wirtén svarade, att det var ministerrådets bedömning att sådana omställningsproblem som härvid kunde uppstå också i fortsättningen i första hand måste lösas inom varje land. Tendensen till att industrins strukturfrågor efter hand alltmer kunde komma att utvecklas i nordisk skala medförde emellertid att den aktuella problemställningen kunde behöva övervägas även i nordiskt sammanhang. Möjlighet fanns att göra detta inom ramen för det föreslagna regionalpolitiska handlingsprogrammet. (Se nedan under 2.6.2.)

Mot bakgrund av den fördröjning som social- och miljöutskottet ansett sig kunna konstatera vad gällde rekommendation nr 3/1973 angående *gemensam arbetsmarknad för optiker* ställdes en fråga till ministerrådet när förslag om nordisk arbetsmarknad för optiker skulle komma att föreligga i slutlig form och hur snabbt man därefter kunde förvänta att ett avtal i frågan ingicks. Av svaret framgick att ett förslag till avtal kunde förväntas i slutet av 1979 angående gemensam nordisk arbetsmarknad för sådana personalkategorier inom hälsovården, där auktorisation erfordrades i minst två nordiska länder, vilket också skulle omfatta optiker. Efter remissbehandling m. m. kunde ratifikation förväntas 1980—81.

Av meddelandet om rekommendation nr 5/1965 angående *utbildning av arkitekter m. m.* framgick, dels att den specialiserade vidareutbildning som bedrivs vid Nordplan i stor utsträckning utnyttjas av arkitekter, dels att de nordiska ländernas arkitektförbund tidigare ingått en överenskommelse om gemensam nordisk benämning på kvalificerad utövare av arkitektyrket, registrering samt vissa kompetenskrav. Utskottet fann att syftet med rekommendationen till viss del hade upp-

nåatts. På utskottets förslag beslöt rådet att anse rekommendationen för rådets del slutbehandlad.

2.4.4 Miljövårdsfrågor

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* erinrade utskottet bl. a. om sitt önskemål om harmonisering av miljövårdslagstiftningen i de nordiska länderna som en förutsättning för att den nordiska miljövårdskonventionen skulle fungera som avsetts. Utskottet noterade med tillfredsställelse att ett utkast till europeisk konvention om gränsöverskridande föroreningar dryftats mellan medlemsländerna i ECE.

I ett medlemsförslag hade bl. a. Ulla Ekelund och Bertil Jonasson hemställt om en rekommendation till ministerrådet att företa en utredning om samnordiska *åtgärder för att bevara sälstammen i Östersjön*. Utskottet konstaterade, att det största hotet mot sälstammarna i Östersjön torde härröra från utsläpp av miljögifter som PCB och DDT, snarare än från jakt. Trots konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö var halten av PCB fortsatt hög i Östersjön, under det att viss minskning kunnat konstateras vad beträffade halten av DDT. Förbud mot säljakt gällde i Danmark och Sverige. I Finland och Sovjetunionen var däremot jakt tillåten vissa tider på året beträffande viss typ av säl. Utskottet ansåg att generellt jaktförbud för säl borde övervägas för hela östersjöområdet och att antalet sälskyddsområden borde utökas. Utskottet ville förordna samordnade och för samtliga östersjöstater gemensamma insatser för att bevara sälstammen i Östersjön, inefattande forskning om bl. a. sälarnas numerär och fortplantningsförmåga samt om de återverkningar som förekomsten av miljögifter i Östersjön kunde ha. Stöd borde ges åt en för samtliga östersjöstater gemensam informations- och forskningscentral.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 6) till de nordiska ländernas regeringar att tillsammans med övriga östersjöstater fördjupa och vidareutveckla samarbetet beträffande forskning om och skydd av sälstammen i Östersjön och Kattegatt. Rekommendationen antogs med 43 röster.

I ett annat medlemsförslag om *samarbete angående rening av kommunalt avloppsvatten* hade hemställts att rådet rekommenderar ministerrådet att låta utföra en utredning om rening av kommunalt avloppsvatten omfattande både reningsanläggningarnas teknik, effektivitet, kostnader och miljömässiga hänsyn samt utarbeta rekommendationer för planering av nya reningsanläggningar för avloppsvatten och förbättring av i bruk varande reningsanläggningar.

Utskottet konstaterade att ett avsevärt projektarbete beträffande de vetenskapliga och tekniska sidorna av kommunal avloppsrening pågick i NORDFORSK:s regi och ville därför begränsa den föreslagna rekommendationen.

mendationen till att gälla de kostnadsmässiga aspekterna på rening av kommunalt avloppsvatten. Parallellt med att kraven på den mänskliga miljön kommit att ställas allt högre hade de tilltagande utsläppen av svårbehandlade kemiska ämnen medfört nya krav vid reningen av kommunalt avloppsvatten.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 7) till ministerrådet att låta utföra en utredning av de kostnadsmässiga aspekterna vid rening av kommunalt avloppsvatten i syfte att utarbeta rekommendationer för planering av nya och förbättring av redan befintliga reningsanläggningar. Rekommendationen antogs med 48 röster mot 1.

Mot bakgrund av de restriktiva svenska bestämmelserna angående svavelhalten i eldningsolja och de till synes mer liberala danska reglerna om dispens från motsvarande regler ställde Erik Adamsson en fråga till Danmarks regering huruvida regeringen var beredd till åtgärder för att genom restriktivare tillämpning av gällande bestämmelser ytterligare minska utsläppen av svaveldioxid i luften. Av svaret framgick att vissa skärpningar av de danska reglerna införts, respektive var att emotse 1980 och att man på dansk sida ansåg sin praxis vad gäller dispenser tämligen restriktiv. Praktiska och ekonomiska svårigheter ansågs lägga hinder i vägen för ytterligare krav på minskningar av svavelhalten i eldningsoljan. Statsrådet Eric Enlund erinrade om de miljöproblem som nedfall av svavelföreningar medförde och det förslag till europeisk konvention som de nordiska länderna i nära samarbete framlagt inom ramen för ECE. Han ansåg att en förutsättning för framgång i dessa alleuropeiska förhandlingar var att de nordiska länderna begränsade sina egna utsläpp och sade sig utgå från att man också i Danmark tillvaratog alla möjligheter härtill.

Av meddelandet om rekommendation nr 21/1971 angående samverkan vid bekämpningen av föroreningarna i Skagerack, Kattegat och Öresund noterade utskottet att samarbetet beträffande dessa vattenområden nått en sådan omfattning att rekommendationens syfte var uppnått. Rådet beslöt på utskottets förslag att anse rekommendationen för rådets del slutbehandlad.

2.4.5 Övrigt

I ett medlemsförslag hade bl. a. Per Olof Sundman hemställt om en rekommendation till regeringarna i Norge och Sverige att efter beslut därom i Danmark införa *sommartid enligt enhetliga regler*. Utskottet konstaterade, att sommartid enligt enhetliga regler inte torde komma att införas inom EG under 1979. Inte heller fann utskottet det sannolikt att Danmark på egen hand skulle införa sommartid. Skäl fanns inte för att införa sommartid isolerat i Norge-Sverige eller i Danmark-Norge-Sverige, utan en dylik förändring av tidsberäkningen i Norden borde ske i ett större sammanhang. I anslutning till betänkandet hade utskot-

tet riktat en skrivelse till presidiet och framhållit att i hastigt uppkommande situationer det sannolikt inte skulle ges tid för en reguljär behandling av sommartidsfrågan i rådet. Det torde vara förenat med betydande praktiska svårigheter för Norge och Sverige att inte införa sommartid om detta skedde i Danmark. Ur norsk och svensk synpunkt kunde det därför bli aktuellt att följa utvecklingen i vad avsåg ett eventuellt danskt beslut i sommartidsfrågan. Presidiet borde därför uppmärksamma de nordiska ländernas regeringar på detta, vilket skedde genom en skrivelse till ministerrådet.

På utskottets förslag beslöt rådet att inte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

Då utskottet funnit att i ministerrådets *handlingsprogram för nordiskt samarbete i jämställdhetsfrågor* endast ett fåtal av utskottets förslag beraktats, ställde Annna-Greta Skantz en fråga angående vilka konkreta åtgärder ministerrådet avsåg att vidtaga för att genomföra intentionerna i handlingsprogrammet. Statsrådet Bertil Hansson gav i sitt svar en redogörelse för ett antal projekt m. m. inom ministerrådet som berörde jämställdhetsfrågor. Dessa frågors tvärfackliga karaktär medförde att de ej lämpade sig för en egen ämbetsmannakommitté såsom utskottet föreslagit. Anna-Greta Skantz konstaterade att på en punkt var utskottet och ministerrådet överens, nämligen att ministerrådes pågående samarbete och de konkreta planerna för det framtida projektsamarbetet ännu inte motsvarande vare sig Nordiska rådets eller ministerrådets ambitioner. Den åtgärdsförteckning som fogats till programmet brast enligt hennes uppfattning i hög grad i uppslagsrikedom och hon efterlyste en verklig politisk vilja. Enligt hennes uppfattning borde inrättas både en särskild ämbetsmannakommitté för jämställdhetsfrågor och en rådgivande kommitté med deltagande av företrädare för arbetsmarknadens parter och kvinnoorganisationerna.

2.5 Saker förberedda av trafikutskottet

2.5.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till trafikutskottet hade hänvisats de delar av *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1), som behandlar det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet, miljövårdssamarbete — trafikbuller, samarbete om transport, kommunikationer och trafiksäkerhet, samarbete i turistfrågor, organisatoriska förhållanden och berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet.

En redovisning av utskottets synpunkter på vissa huvudavsnitt lämnas nedan under rubrikerna trafiksäkerhet och mellanriksvägar.

I sitt förslag till yttrande hemställde utskottet att ministerrådet skulle verka för att arbetet med Kiruna—Narvik-vägen genomförs i sådan

takt att mellanriksförbindelse kan etableras så fort som möjligt. Vidare föreslogs att en likartad trafiklagstiftning snarast möjligt skulle genomföras i de nordiska länderna på grundval av Nordiska vägtrafikkommitténs förslag. Utskottet ansåg att ministerrådet borde arbeta för att enbart godkänd säkerhetsutrustning för barn i bil tillåts. De förslag som framlagts i rapporten "Körkort i Norden" om obegränsad internordisk giltighet för körkort borde genomföras så snart som möjligt. Utskottet ansåg också att ministerrådet årligen skulle redogöra för det nordiska trafiksäkerhetssamarbetet utanför vägtrafiken. Slutligen uttalades i utskottet förslag, att en tidsplan borde utarbetas för genomförande av turistprogrammet. Rådet antog utskottets förslag till yttrande (nr 3). Yttrandet godkändes med 49 röster.

2.5.2 Trafiksäkerhet till sjöss och till lands

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* konstaterade utskottet med tillfredsställelse att arbetet med att nå fram till likartade trafikregler i Norden var i sitt slutskede och att nya trafikregler hade trätt i kraft i Danmark, Norge och Sverige. Vidare noterade utskottet att man mot bakgrund av NTR:s (Nordiska trafiksäkerhetsrådets) rapport nr 11 "Barn i bil" i Danmark och Sverige liksom även i Finland skapat förutsättningar för att förbjuda undermålig säkerhetsutrustning för barn i bil. Utskottet underströk att betryggande ordning för godkännande av säkerhetsutrustning för barn i bil snarast måste etableras.

Utskottet uttalade önskemål att få tillfälle att deltaga i den konferens som Nordiska trafiksäkerhetsrådet planerade kring ämnet barns trafiksäkerhet. Utskottet noterade att sistnämnda organ hade föreslagit att det skulle bli obligatoriskt för såväl bilar som motorcyklar att använda körljus även under dagtid. En sådan ordning hade införts i Sverige och Finland (under vinterhalvåret). I Danmark gällde påbudet för motorcyklar och i Norge för motorcyklar och mopeder.

I ett medlemsförslag om *samordning av de nordiska ländernas bestämmelser om säkerhet, arbetsmiljö m. m. för fartyg* hade bl. a. Rolf Sellgren och Rolf Wirtén hemställt om en rekommendation till ministerrådet att låta utreda möjligheterna att förenhetliga de nordiska ländernas bestämmelser om säkerhet och arbetsmiljö inom handelsflottan samt att internationellt verka för förbättringar i dessa avseenden.

Utskottet instämde i förslagsställarnas uppfattning att man inom Norden borde arbeta för en samordning av de nordiska ländernas sjösäkerhetsregler. Vidare ansåg utskottet att, för att bl. a. uppnå förbättrade förhållanden för den nordiska arbetsmarknaden, en samordning av de nordiska bestämmelserna om arbetsmiljö och arbetssäkerhet för sjöfolk borde eftersträvas. ILO-konventionen nr 147 om miniminormer i handelsfartyg m. m. ansågs som ett viktigt genombrott i kontrollen av undermåliga fartyg, särskilt de under bekvämlighetsflagg. Konventio-

nen hade godkänts av riksdagarna i Finland och Sverige. Utskottet ansåg det viktigt att den ratificerades av alla de nordiska länderna. En samordning av de nordiska ländernas sjösäkerhetsregler skulle underlätta bl. a. fartygsöverlåtelse mellan de nordiska länderna. Utskottet ansåg det angeläget att bevara och vidareutveckla den internationellt höga standard som uppnåtts inom Norden. De nordiska länderna borde inom den internationella sjöfartsorganisationen arbeta för internationellt godkännande av högre krav på fartygens totala standard. Den nya internationella sjösäkerhetskonventionen (SOLAS 1974), som behandlade sjöfartssäkerhet, hade redan ratificerats i Sverige och borde också ratificeras av de andra nordiska länderna.

På utskottets förslag antog rådet med anledning av medlemsförslaget tre rekommendationer. Enligt den första (nr 8) rekommenderades ministerrådet att låta utreda möjligheterna för en ökad samordning av de nordiska ländernas bestämmelser om säkerhet och arbetsmiljö inom handelsflottan. Rekommendationen antogs med 44 röster mot 1.

I den andra (nr 9) rekommenderade rådet de nordiska ländernas regeringar att internationellt verka för en genomgående hög standard inom sjösäkerhet och arbetsmiljö till sjöss.

I den tredje rekommendationen (nr 10) uppmanades regeringarna i Danmark, Finland, Island och Norge att ratificera sjösäkerhetskonventionen SOLAS 1974. Denna rekommendation antogs med 49 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Eric Carlsson, Rolf Sellgren och Rolf Wirtén hade tillsammans med en annan rådsmedlem i ett medlemsförslag om *åtgärder mot onykterhet till sjöss* hemställt om en rekommendation till ministerrådet att undersöka möjligheterna att införa enhetlig lagstiftning i de nordiska länderna angående trafikonykterhet till sjöss.

Utskottet konstaterade, att enligt statistiska uppgifter cirka 50 procent av alla sjötrafikolyckor inom Norden med dödlig utgång kunde hänföras till onykterhet hos båtförare eller passagerare. Den största delen av dessa olyckor skedde också enligt utskottet i förbindelse med överfyllda småbåtar. Ett första steg för att främja trafiknykterheten till sjöss borde därför vara en intensifierad, utbyggd information till båtägarna om gällande bestämmelser och om de allmänna risker som alkoholförtäring i samband med förandet av fritidsbåtar kunde innebära. Myndigheterna borde etablera samarbete framför allt med båtorganisationerna i syfte att motarbeta uppfattningen att det fanns ett naturligt samband mellan alkohol och båtliv. Utskottet ansåg också att det fanns behov att samtidigt intensifiera övervakningen och kontrollen av bestämmelsernas efterlevnad. Mot bakgrund av den tveksamhet, som flertalet myndigheter framfört vad gällde införandet av promillegränser i sjötrafiken, tog utskottet inte ställning till denna fråga. Den livliga båttrafiken mellan länderna samt det faktum att spritkonsumtionen till sjöss var ett från trafiksäkerhetssynpunkt stort problem, utgjorde dock

skäl för utskottet att förorda att ländernas bestämmelser rörande trafikonykterhet till sjöss harmoniserades.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 11) till ministerrådet 1) att arbeta för att informationen om bestämmelser mot onykterhet till sjöss och om de allmänna risker som är förenade med alkoholförtäring i samband med förande av fritidsbåtar utbyggs och intensifieras, samt 2) att låta undersöka möjligheterna att harmonisera lagstiftningen i de nordiska länderna angående trafikonykterhet till sjöss.

Rekommendationen antogs med 45 röster mot 1. 3 rådsmedlemmar avstod från att rösta.

Eric Carlsson ställde en fråga till ministerrådet angående vilka utvärderingar som gjorts av utförda undersökningar med anledning av en rekommendation nr 10/1977 om *samnordisk insats mot trafikonykterhet* samt vilka åtgärder ministerrådet avsåg att vidta på grundval därav. Statsrådet Anitha Bondestam svarade med en redogörelse för de informationskampanjer som gjorts i de nordiska länderna. Vidare framhöll hon att Nordiska kommittén för vägtrafiklagstiftning tillsatt en utredning för att kartlägga harmoniseringsfrågan samt att Nordiska Trafiksäkerhetsrådet tillsatt en expertgrupp för att kartlägga rusgivande och bedövningsmedels inverkan på körförmågan. Gruppen beräknades slutföra sitt arbete våren 1979.

Mot bakgrund av att 1979 är det internationella barnåret ställdes en fråga huruvida ministerrådet hade för avsikt att under detta år göra en särskild satsning i syfte att förbättra barnens trafiksäkerhet. Av svaret framgick att Nordiska Trafiksäkerhetsrådet med anledning av rekommendation nr 11/1977 om *förbättring av barnens trafikmiljö låtit göra* en utredning rörande barnens trafiksäkerhet i Norden, som skall ligga till grund för en konferens i detta ämne under sommaren 1979. Konferensens rekommendationer skulle senare behandlas i Nordiska Trafiksäkerhetsrådet med tanke på eventuella gemensamma åtgärder.

Av meddelandet om rekommendation nr 2/1975 angående *ökad användning av reflexanordningar* framgick, att omfattande upplysningskampanjer härom bedrevs i Danmark, Finland, Norge och Sverige och syntes bidra till en utbredning av användningen av reflexbrickor. Utskottet noterade vidare att arbetet med denna rekommendation även kunde följas i anslutning till omnämnda rekommendation om barnens trafikmiljö. På utskottets förslag beslöt rådet anse rekommendation nr 2/1975 för rådets del slutbehandlad.

2.5.3 Flygtrafik

I ett medlemsförslag hade bl. a. Sven Mellqvist och Rolf Sellgren hemställt om en rekommendation till ministerrådet att undersöka möjligheten att upprätta en *gemensam nordisk flyghaverikommission* för ut-

redning av större flygolyckor. Enligt förslagsställarna kunde speciellt mindre länder ha vissa problem med utredningar av större flygolyckor både beträffande kostnader och kvalificerad expertis.

Trafikutskottet ställde sig positivt till tanken att öka och intensifiera det nordiska samarbetet på flygsäkerhetsområdet. Utskottet konstaterade dock att Norge hade en självständig haverikommission, att i Finland nästan alla trafikolyckor utreddes av en för varje fall tillsatt undersökningskommission, att i Sverige statens haverikommission påbörjat sin verksamhet i juni 1978, och att i Danmark en ny lag trätt i kraft i januari 1979, enligt vilken haveriundersökningar utförs av en självständig kommission. Trafikutskottet fann det därför mera ändamålsenligt att avvakta en viss tids erfarenhet av dessa nya verksamheter, innan en undersökning företogs rörande en nordisk flyghaverikommission. Utskottet betonade emellertid vikten av att förena och koordinera de nordiska resurserna på flygsäkerhetsområdet. En nära kontakt borde därför hållas mellan de befintliga och planerade haveriundersökningsorganisationerna i de nordiska länderna.

På utskottets förslag beslöt rådet att ej företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

Mot bakgrund av rekommendation nr 28/1978 om *tvärgående flygförbindelser på Nordkalotten* ställdes en fråga huruvida den planerade flygrutten Uleåborg—Luleå—Kiruna—Tromsö såsom ställts i utsikt skulle komma att inledas den 1 juni 1979 för en treårig försöksperiod. Av ministerrådets svar framgick, att regeringarna hade för avsikt att upprätta denna flygtrafik från den 1 juni 1979 och att avtal mellan regeringar och flygbolag beräknades bli underskrivna inom kort. Erforderliga medel torde komma att beviljas av parlamenten under våren.

En medlem som representerade Ålands landsting ställde en fråga till ministerrådet mot bakgrund av rekommendation nr 9/1972 angående *flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet*. Frågan avsåg huruvida ministerrådet var berett att påskynda en sådan lösning att förbättrade och billigare flygförbindelser åstadkoms på denna rutt. Av ministerrådets svar framgick att Finnair och SAS enats om att införa rabatterade priser från den 1 mars 1979. Luftfartsmyndigheterna hade godkänt dessa nya pristyper samt även sänkt passageraravgifterna för resor till dessa priser. De nya priserna skulle tillämpas under en försöksperiod den 1 mars—31 oktober 1979.

2.5.4 Mellanriksförbindelser

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* noterade utskottet att arbetet med att knyta ihop trafiknäten i de nordiska länderna pågick. Vägförbindelserna förbättrades länderna emellan och möjligheterna att upprätta färjeförbindelse mellan Island, Färöarna och det övriga Norden jämte fasta förbindelser över Öresund övervägdes. Trafikutskottet noterade särskilt de fram-

gångar i de internordiska trafikförbindelserna som flygförbindelser på Nordkalotten torde medföra.

Trafikutskottet ansåg att arbetet med att effektivisera de internordiska trafiksystemen borde fortsätta och vidareutvecklas i överensstämmelse med det nordiska transportavtalets syfte.

Med anledning av meddelandet om rekommendation nr 4/1975 ställdes en fråga till ministerrådet om vilka åtgärder ministerrådet ämnade vidta för att få till stånd *färjeförbindelser på helårsbasis mellan Island, Färöarna och övriga Norden*. Från ministerrådet svarades att frågan fortfarande var under remissbehandling och att svar ännu inte inkommit från Färöarnas landsstyre, bland annat på grund av de färöiska regeringförhandlingarna. En representant för Färöarna beklagade detta och framförde som sin uppfattning att den säsongförbindelse, som funnits i fyra år mellan Island, Färöarna, Grönland och Norge visade på behovet av en helårsförbindelse.

Mot bakgrund av rekommendation nr 10/1974 angående *byggande av en bro över Tana älv* ställdes en fråga till ministerrådet när ställning kunde tas till frågan om förbindelserna över Tana älv vid Utsjoki och vilka moment i de företagna utredningarna som skulle bli avgörande. Av svaret framgick att vägverken i Finland och Norge utrett de olika förbindelserna mellan länderna och därvid funnit, att en broförbindelse vid Utsjoki knappast kunde prioriteras, då den ej syntes medföra väsentliga rese- eller kostnadsbesparingar för trafiken. Det lokala trafikbehovet torde vara så obetydligt, att den fördel en bro skulle medföra inte skulle täcka broförbindelsernas kostnad. Frågeställaren erinrade om att det gällde en mellanriksförbindelse och anmodade regeringarna att tillse att vägmyndigheterna på ömse sidor om gränsen beviljade bistånd till en färjeförbindelse.

2.5.5 Järnvägstrafik

Sven Mellqvist hade tillsammans med tre andra rådsmedlemmar hemställt om en rekommendation till ministerrådet att undersöka möjligheterna att *förenkla och förenhetliga reglerna om generella rabatter m. m. i persontrafiken på järnväg i Norden*. Bakgrunden till förslaget var ett antal konstaterade olikheter i rabattreglerna som kunde verka försvärande på det internordiska resandet.

Trafikutskottet konstaterade i sitt betänkande bl. a. att den av de nordiska statsbaneförvaltningarna införda nordiska turistbiljetten "Nordturist med tåg" var ytterst viktig för främjandet av den internordiska turismen. Utskottet fann dock liksom förslagsställarna att betydande skillnader mellan de nationella reglerna om rabatter vid resor med järnväg kvarstod. Olika åldersgränser gällde för barnbiljetter med tåg och familjerabatterna varierade mellan länderna. Alla nordiska länder beviljade pensionärerna en rabatt på 50 procent, men Danmark beviljade denna rabatt endast på tur och returbiljetter, och åldersgränsen för

pensionärsrabatter var olika (i Finland, Sverige och Danmark 65 år men i Norge 67 år). Dessa olikheter ansåg utskottet vara hindrande i det nordiska resandet. På längre sikt borde enligt trafikutskottet målsättningen vara sänkta biljettpriiser, men det borde vara möjligt redan under de närmaste åren att vidtaga åtgärder för att förenkla reglerna om åldersgränser, rabatter m. m. Trafikutskottet underströk att samordningsarbetet inte i något av länderna fick försämra resenärernas ställning.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 12) till ministerrådet att undersöka möjligheterna att förenkla och förenhetliga reglerna om generella rabatter m. m. i persontrafiken på järnväg i Norden. Rekommendationen antogs med 49 röster mot 2.

Med anledning av att tidigare *studeranderabatter på järnvägarna* avvecklats, ställdes en fråga huruvida ministerrådet var redo att vidta åtgärder för att göra det möjligt att återinföra den studierabatt som tidigare funnits på de nordiska ländernas statsjärnvägar för studerandes resor mellan studieorten i ett nordiskt land och hemorten eller på annat sätt verka för att underlätta dessa studerandes resor inom Norden. Av svaret framgick att de nordiska järnvägarna skurit ner sådana rabattformer, vilkas utnyttjande var ringa och dessutom var olönsamma. Vissa rabattmöjligheter för studerande kvarstod dock inom det egna landet. Återinförande av tidigare studeranderabatt kunde medföra fördelar, t. ex. en smidigare expediering än den nuvarande hanteringen av lokala studeranderabatter. Ministerrådet ansåg att det därför fanns skäl att överväga möjligheten att göra en framställning till de nordiska järnvägsförvaltningarna.

2.6 Saker förberedda av ekonomiska utskottet

2.6.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till ekonomiska utskottet hade hänvisats de delar av *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1) som behandlar det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet, handels- samt finans- och valutapolitiska frågor, industri- och energipolitiskt samarbete, samarbete i konsumentfrågor och samarbete i fråga om bistånd till utvecklingsländer.

I sitt förslag till yttrande över dessa avsnitt av C 1 föreslog utskottet, att rådet — mot bakgrund av att rådet enligt utskottets uppfattning borde beredas mera tid för behandling av olika dokument från ministerrådet såsom berättelsen C 1 och handlingsprogram — skulle uttala, att rådet ansåg det nödvändigt att den i rådets arbetsordning § 43 fastställda tidsfristen för överlämnande av berättelser och meddelanden iakttogs. Ministerrådets handlingsprogram borde fortsättningsvis läggas

fram för rådet minst 3 månader före sessionen, så att utskotten gavs möjlighet att uttala sig både innan ministrarna godkände ämbetsmännens förslag och efter att det lagts fram som formellt ministerrådsförslag. I detta sammanhang uttalade utskottet kritik över den rapport, som ministerrådet beslutat i februari 1978 angående utredningar om den ekonomiska situationen i Norden och försök att ytterligare stärka samordningen av den ekonomiska politiken och det nordiska inflytandet på den internationella ekonomin, inte hade förelegat i tid för behandling i rådets organ inför sessionen.

I yttrandet underströks vidare att allt tyder på att 70-talets internationella ekonomiska kris kommer att sätta sina spår långt in på 80-talet. Mot bakgrund härav var det i hög grad önskvärt att klarhet skapades om det framtida nordiska samarbetet på det ekonomiska området. De problem som de nordiska länderna stod inför var så likartade och djupgående att stora ansträngningar borde göras för att klarlägga i vilken utsträckning gemensamma insatser kunde bidra till att lösa problemen. Inom ett sådant ökat samarbete borde även ingå studium av de nordiska ländernas långsiktiga strukturella problem och av de krav på ekonomiskt och näringspolitiskt samarbete som dessa problem reser.

Utskottet ansåg det nödvändigt att det nordiska samarbetet på det valutapolitiska området förstärks. Beträffande aktuella industripolitiska frågor framhölls det pågående nordiska forskningsprojektet om små och medelstora företag samt undersökningen om konkurrensförhållandena mellan de nordiska länderna som betydelsefulla. Utskottet noterade med tillfredsställelse att nya projekt hade startats inom byggsektorn under 1978 (bl. a. om olyckor i hemmen, arbetsmiljön på byggnadsplatser, energisparande åtgärder i befintlig byggnation). I detta sammanhang påpekades behovet och betydelsen av energisparande åtgärder.

Utskottet föreslog vidare, att ett handlingsprogram för regionalpolitiskt samarbete skulle antas och hänvisade härvid till betänkandet över ministerrådsförslaget om detta handlingsprogram (se nedan). Det gränsregionala samarbetet på Nordkalotten hade varit omfattande, men utskottet ansåg att möjligheterna att föra in också nya gränsregionala samarbetsområden skulle undersökas.

Slutligen konstaterade utskottet att de gemensamma nordiska biståndsinsatserna höll sig på en blygsam nivå och underströk betydelsen av större bistånd och ökad kapitalöverföring till u-länderna beträffande de internationella biståndsfrågorna.

Rådet antog förslaget till yttrande (nr 1) med 56 röster mot 1.

2.6.2 Regionalpolitiskt samarbete

Nordiska ministerrådet hade hemställt, att Nordiska rådet måtte yttra sig över ett förslag till *handlingsprogram för nordiskt regionalpolitiskt*

samarbete. Avsikten var att ministerrådet — med beaktande av Nordiska rådets uttalande — skulle fastställa programmet efter Nordiska rådets session.

Utskottet instämde i ministerrådets mål för det nordiska regionalpolitiska samarbetet, som bl. a. innebar att en samlad målsättning för den nationella politiken och för det nordiska samarbetet skulle vara att verka för en i regionalt avseende balanserad utveckling i Norden.

Beträffande förslaget till åtgärdsprogram ansåg utskottet att detta med hänsyn till sin stora omfattning krävde prioriteringar och konkretisering. Utskottet delade ministerrådets uppfattning om att det gränsregionala samarbetet och samarbetet mellan gränskommuner skulle samordnas och främjas. Strävandena att få till stånd regionalt samarbete mellan Island, Grönland och Färöarna understöddes. Dessutom ansåg utskottet att samarbetsmöjligheterna beträffande Bornholm borde uppmärksammas.

Utskottet fann mot bakgrund av de delade meningar som förelåg bl. a. inom Nordkalottkommittén att en särskild regionalpolitisk fond för Nordkalotten inte borde skapas. Resurser till nordkalottprojekt kunde till viss del ges över ministerrådets budget. Speciella fonder för särskilda regioner borde inte heller byggas upp med hänsyn till växlande behov i olika delar av Norden och svårigheter att avgränsa regioner. I stället borde företas en samlad bedömning av behovet för insatser i hela Norden och förutsättningarna att tillgodose dessa gemensamt.

Handlingsprogrammets förslag om användning av s. k. "regionallån" genom Nordiska investeringsbanken (NIB) behandlades ingående av utskottet. Utskottet lade för sin del avgörande vikt vid att användningen av NIB syntes kunna öka tillgången på kapital till regionalpolitiska åtgärder. Härvid förutsattes att den avsedda effekten inte neutraliserades genom motsvarande reduktioner i de nationella insatserna för aktuella regioner. Vad gällde frågan om NIB:s möjligheter att ta upp lån till förmånligare ränta än andra låneinstitut förutsatte utskottet att regionallån gavs på NIB:s normala villkor och utan inslag av subventioner. Utskottet var medvetet om att NIB i nuvarande situation kunde uppta lån till lägre ränta på en del marknader än vissa av de nordiska länderna själva kunde göra. Utskottet konstaterade att NIB skulle kunna bidra till att öka de samlade nordiska kapitalresurserna för regionalpolitiska åtgärder och även bidra till att kunna reducera finansieringskostnaderna. Avslutningsvis påpekade utskottet att ministerrådet kontinuerligt borde utvärdera behovet och resultatet av de nu föreslagna ökade nordiska regionalpolitiska insatserna, varvid eventuella organisatoriska förändringar, t. ex. inrättande av en särskild regionalpolitisk fond, kunde komma att aktualiseras.

Till utskottets betänkande hade bl. a. Allan Hernelius fogat ett särskilt yttrande, i vilket bl. a. anfördes att viktigare frågor rörande NIB:s

engagemang i det regionalpolitiska samarbetet inte var klarlagda, bl. a. konstitutionella sådana. Förbud mot statlig skuldsättning utan parlamentens medgivande fanns nämligen i vissa författningar.

Mot utskottets förslag reserverade sig danska medlemmar.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 1) till Nordiska ministerrådet att anta ett handlingsprogram för nordiskt regionalpolitiskt samarbete, huvudsakligen i enlighet med ministerrådsförslaget B 28/e.

Rekommendationen antogs med 63 röster mot 5.

En färöisk medlem av rådet hade i ett medlemsförslag om *nordisk industrialiseringsfond för Färöarna* hemställt att rådet rekommenderar ministerrådet att upprätta en nordisk industrialiseringsfond för Färöarna, vars grundkapital skulle skapas dels genom ett närmare fastställt anslag från vart och ett av de nordiska länderna under 1978 och 1979, dels genom de återbetalningar som under de följande 15 åren görs från nordiska industrialiseringsfonden för Island.

Utskottet ansåg att det fanns vissa principiella betänkligheter mot att på nordisk bas etablera en fond som "öronmärktes" för den industriella utvecklingen till fördel enbart för ett av medlemsländerna. Utskottet noterade också i remissmaterialet att olika danska och färöiska fonder beviljat fördelaktiga lån till Färöarna för dess industriella utveckling. Utskottet framhöll att etableringen av en fond för industriell utveckling på Färöarna borde ses i sammanhang med ett nordiskt regionalpolitiskt program. Vissa former för stöd till den färöiska industrin skulle eventuellt kunna vara ett projekt som borde övervägas i detta sammanhang.

Den färöiske förslagsställaren yrkade i en reservation bifall till medlemsförslaget. Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget. Utskottets förslag godkändes med 37 röster mot 7, däribland Per Olof Sundman.

2.6.3 Nordiska investeringsbanken

Utskottet behandlade vid sitt möte i samband med sessionen *Nordiska Investeringsbankens* (NIB) verksamhetsrapport för 1978. Allmänt konstaterade utskottet, att banken höll en relativt hög likviditet för att kunna föra en flexibel upplåningspolitik. Utskottet hade ingen invändning häremot men påpekade den risk som kunde ligga i kortfristiga valuta-transaktioner och förutsatte att låneintäkter placerades i samma valuta som respektive lån. Utskottet noterade, att bankens utlåning till 43 procent gått till energisektorn. Utskottet fann detta naturligt med hänsyn till energisamarbetets stora betydelse. Råvarusektorn hade beviljats lån motsvarande 21,1 procent av bankens totala långivning efter den 1 juni 1976. 14,6 procent av utlåningen hade gått till användning i strukturanpassning och expansion. Utskottet noterade med tillfredsställelse att

banken aktivt verkade för att ge lån till projekt i utvecklingsområdena och förutsatte att banken i samband med det nya regionalpolitiska handlingsprogrammet skulle få nya uppgifter i form av s. k. "regional-lån" för vissa nationella kreditinstitutioner. Slutligen noterade utskottet att 16,4 procent av bankens utlåningsverksamhet avsåg export av intresse för flera nordiska länder samt att denna del av bankens verksamhet ägt rum i samarbete med nationella exportkreditinstitut och affärsbanker.

I debatten i plenum hänvisades från norsk sida till ett uttalande av de norska medlemmarna i NIB:s kontrollkommitté, där bankens utlåning till IKEA Svenska AB ifrågasatts. De norska medlemmarna i kontrollkommittén fann att även om detta lån ej stod i strid med bankens stadgar kunde det resas tvivel om ett sådant engagemang var att rekommendera med hänsyn till dess verkningar för den norska möbelindustrin.

2.6.4 Valutapolitiskt samarbete

Mot bakgrund av bl. a. den svenska devalveringen 1977 hade bl. a. Kjell-Olof Feldt och Knut Johansson i ett medlemsförslag om *valutapolitiskt och monetärt samarbete i Norden* föreslagit rådet att hos ministerrådet hemställa om åtgärder dels för att upprätta ett system för konsultationer och samråd de nordiska länderna emellan i valutapolitiska frågor, dels för att skapa regler och överenskommelser som minimerar risken för s. k. konkurrensdevalveringar de nordiska länderna emellan, dels för att utreda hur de nordiska länderna på i medlemsförslaget angivna områden kan lägga grunden för en bättre samordning av valutapolitiken som kan bidra till full sysselsättning samt fortsatt och stabil ekonomisk tillväxt.

Utskottet framhöll i sitt betänkande att de senaste månadernas valutapolitiska utveckling i Västeuropa förstärkt behovet av att samarbetet och kontakterna mellan de nordiska länderna på det ekonomiska området vidmakthölls och vidareutvecklades. Samrådet om valutapolitiken borde byggas ut och förstärkas och gälla bl. a. dels eventuella beslut om ändrade kursrelationer, dels den aktuella kurspolitiken, dels de nordiska ländernas förhållande till internationella valutapolitiska organ och samarbetsarrangemang, däribland det europeiska monetära systemet (EMU). Utskottet ansåg vidare att i det löpande samrådet och det samarbete som ägde rum på det valutapolitiska området borde riktlinjer dras upp för det nordiska samarbetets framtida innehåll på detta område. Studium borde speciellt ägnas åt möjligheterna att i tillämpliga delar harmonisera tekniken för valutakursstabilisering och marknadsinterventioner samt åt de finansiella stödarrangemangen mellan länderna i syfte att förstärka kursstabiliteten inom det nordiska valutaområdet.

Mot utskottets förslag reserverade sig en dansk medlem.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 2) till minis-

terrådet att förstärka och vidareutveckla samrådet och samverkan mellan de nordiska länderna i valutapolitiska spörsmål med syfte att uppnå största möjliga stabilitet i de valutapolitiska förhållandena såväl i Norden som internationellt och att forma innehållet i det framtida valutapolitiska samarbetet så att det så effektivt som möjligt bidrar till en gynnsam ekonomisk utveckling i de nordiska länderna med full sysselsättning och stabil ekonomisk tillväxt. Rekommendationen antogs med 54 röster mot 7.

2.6.5 Internationellt samarbete

I ett medlemsförslag om *nordiskt samarbete i OECD om uppförandekod för multinationella företag (MNF)* hade bl. a. Kjell-Olof Feldt och Knut Johansson hemställt att rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att tillsammans verka för att översynen av OECD:s uppförandekod för multinationella företag leder till bättre information och effektivare övervakning av dessa företags verksamhet i våra länder.

Utskottet noterade med tillfredsställelse, att det förekom ett omfattande samarbete mellan de nordiska länderna beträffande den aktuella översynen. Utskottet ansåg liksom förslagsställarna det vara en svaghet att OECD:s föreskrifter hade karaktären av rekommendationer men instämde även i vissa remissorgans synpunkter att förhållandena för närvarande inte var sådana, att ett bindande regelverk var realistiskt. Mer aktuellt torde vara att få ett klagörande av OECD-föreskrifterna. Utskottet instämde i förslagsställarnas uppfattning att informationen från de multinationella företagen borde bli bästa möjliga även om erfarenheterna i de nordiska länderna kunde synas vara något olika. Ändringar av regelverket borde enligt utskottet övervägas om det skulle visa sig svårt att avlägsna existerande brister i informationen och att få det nuvarande systemet att fungera tillfredsställande. Flera remissinstanser hade varnat för eventuella nordiska initiativ, som skulle leda till strängare krav för multinationella företags verksamhet i Norden än i övriga delar av världen, men utskottet underströk att medlemsförslaget inte syftade till ett system som behandlade multinationella företag på ett diskriminerande sätt.

Mot utskottets förslag reserverade sig två medlemmar.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 3) till de nordiska ländernas regeringar att samarbeta för att översynen av OECD:s uppförandekod för multinationella företag leder fram till bättre information och effektiv övervakning av dessa företags verksamhet.

Rekommendationen antogs med 45 röster mot 4.

Av meddelandet om rekommendation nr 3/1977 angående *samarbetet för att bevara den fria skeppsfarten i internationella sammanhang* framgick att det fanns ett nära och effektivt samarbete mellan de nordiska

länderna bl. a. i OECD:s och UNCTAD:s sjöfartskommittéer. Då utskottet ansåg rekommendationens syften i allt väsentligt uppfyllda, beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendationen för rådets del slutbehandlad.

2.6.6 Övrigt

Mot bakgrund av att frågor om framtidsforskning kunde följas genom de årliga meddelandena om rekommendation nr 9/1976 angående ökat nordiskt samarbete om framtidsstudier och att det inte ansetts ändamålsenligt att inrätta ett institut för framtidsforskning beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendationen nr 14/1970 angående *forskningsinstitut för framtidsfrågor* för rådets del slutbehandlad.

Av meddelandena om rekommendation nr 12/1971 angående *gemensamt införande av SI-systemet* och rekommendation nr 31/1971 angående *analysattester rörande fröer* framgick att rekommendationernas syfte i allt väsentligt uppfyllts. Rådet beslöt därför på utskottets förslag att anse rekommendationerna för rådets del slutbehandlade.

3 Övrigt

3.1 Budgetkommittén

Rådets budgetkommitté inrättades 1975 och infördes tillsammans med informationskommittén som en fast kommitté i rådets arbetsordning 1977. Budgetkommittén är rådets organ i budgetöverläggningar med ministerrådet rörande den nordiska budgeten. Budgetkommittén avger årlig rapport till rådets presidium rörande sitt arbete. Rapporten ingår som bilaga till presidiets rapport om dess verksamhet, vilken tillsammans med ytterligare dokument utgör underlag för generaldebatten vid rådets session.

Delegationen har funnit det angeläget att informera om budgetkommitténs verksamhet och har därför beslutat att lägga rapporten om dess arbete som bilaga till delegationens berättelse.

3.2 Informationskommittén

Nordiska rådet utsåg vid den 20:e sessionen 1972 en informationskommitté som ersättning för den tidigare informations- och redaktionskommittén. Informationskommittén är rådgivande organ till presidiet i informationsfrågor och har till uppgift att planlägga och koordinera informationsverksamheten. Kommittén skall även svara för utgivningen av Nordisk Kontakt och därutöver vara rådgivande och initiativtagande i informationsfrågor. Kommittén skall årligen rapportera till plenarförsamlingen. Rapporten ingår som bilaga till presidierapporten.

Under det gånnga året har kommittén hållit fyra möten: den 21 feb-

ruari 1978 i Oslo, den 12 april 1978 i Stockholm, den 9 augusti 1978 i Höfn samt den 25 oktober 1978 i Oslo. Kommittén har till presidiet avlämnat två utredningar med förslag till åtgärder vad gäller information till målgrupper utom Norden respektive målgrupper inom skolan. På presidets uppdrag har informationskommittén yttrat sig i frågan om en eventuell omorganisation av informationsverksamheten och den dithörande frågan om effektivisering av samordningen av de samnordiska sekretariatens informationsverksamhet. Kommittén har rekommenderat översyn och justeringar av anställningsvillkor och arvoden för Nordisk Kontakts redaktörer, justering av honorartaxan samt höjning av prenumerationspriset för tidskriften. Ny dansk och svensk redaktör har anställts. Kommittén har under året genomfört två seminarier: ett för parlamentariska journalister den 20—22 september 1978 på Bornholm och ett för samhällsinformatörer vid departement och centrala verk den 26—27 oktober 1978 i Oslo/Drammen.

3.3 Nordiska rådets litteraturpris

Vid en ceremoni den 20 februari 1979 i Stockholms stadshus utdelades rådets litteraturpris för 1979 till den svenska författaren fil. dr Ivar Lo Johansson.

*Bilaga 1***Rekommendationer och yttranden antagna vid Nordiska rådets 27:e session****REKOMMENDATIONER***Nr 1/1979 Ang. program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete*

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta et handlingsprogram for det nordiske regionalpolitiske samarbeid, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 28/e.

Nr 2/1979 Ang. valutapolitisk og monetært samarbeide i Norden

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd, å forsterke og videreutvikle samrådingen og samvirket mellom de nordiske land i valutapolitiske spørsmål med sikte på å oppnå størst mulig stabilitet i de valutapolitiske forhold såvel i Norden som internasjonalt; og

å forme innholdet i det fremtidige valutapolitiske samarbeid slik at det så effektivt som mulig bidrar til en gunstig økonomisk utvikling i de nordiske land med full sysselsetting og stabil økonomisk vekst.

Nr 3/1979 Ang. nordiskt samarbete i OECD om uppförandekod för multinationella företag

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regjeringer å samarbejde for at gjennomgåelsen av OECD's adferdskode for flernasjonale foretak fører til bedre informasjon og effektiv overvåking av disse foretaks virksomhet.

Nr 4/1979 Ang. medisinskt missbruk inom elitidrotten

Nordiska rådet rekommanderar de nordiska ländernas regeringar att verka för ett samarbete på internationellt plan som syftar till att kartlägga och avskaffa missbruket av mediciner inom elitidrotten.

Nr 5/1979 Ang. samnordisk utbildning och forskning rörande åldrandets problem

Nordiska rådet rekommanderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna till samnordisk forskning och utbildning rörande åldrandets problem.

Nr 6/1979 Ang. bevarande av sälstammen i Östersjöområdet och Kattegatt

Nordiska rådet rekommanderar de nordiska ländernas regeringar att tillsammans med övriga östersjöstater fördjupa och vidareutveckla sam-

arbetet beträffande forskning om och skydd av sälstammen i Östersjön och Kattegatt.

Nr 7/1979 Ang. rening av kommunalt avloppsvatten

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utföra en utredning av de kostnadsmässiga aspekterna vid rening av kommunalt avloppsvatten i syfte att utarbeta rekommendationer för planering av nya och förbättring av redan befintliga reningsanläggningar.

Nr 8/1979 Ang. samordning av bestämmelser för säkerhet och arbetsmiljö på fartyg

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda möjligheterna för en ökad samordning av de nordiska ländernas bestämmelser om säkerhet och arbetsmiljö inom handelsflottan.

Nr 9/1979 Ang. förbättrad säkerhet och arbetsmiljö till sjöss

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att internationellt verka för en genomgående hög standard inom sjösäkerhet och arbetsmiljö till sjöss.

Nr 10/1979 Ang. ratifikationer av sjösäkerhetskonventionen SOLAS 1974

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Island och Norge att ratificera sjösäkerhetskonventionen SOLAS 1974.

Nr 11/1979 Ang. onykterhet till sjöss

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att arbeta för att informationen om bestämmelser mot onykterhet (beruselse) till sjöss och om de allmänna risker som är förenade med alkoholförtäring i samband med förande av fritidsbåtar utbyggs och intensifieras,

2. att låta undersöka möjligheterna att harmonisera lagstiftningen i de nordiska länderna angående trafikonykterhet till sjöss.

Nr 12/1979 Ang. enhetliga regler för rabatter m. m. i järnvägstrafiken i Norden

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna att förenkla och förenhetliga reglerna om generella rabatter m. m. i persontrafiken på järnväg i Norden.

Nr 13/1979 Ang. nordiskt datasamarbete

Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til inden rådets 28. session 1980 at undersøge behovet og muligheden for etablering af et nordisk samarbejde vedrørende,

dels de sikkerheds- og sårbarhedsaspekter, som samfundet må have op-

mærksomheden rettet mod ved anvendelsen af den moderne datateknik, dels det øgede behov for sikker information om datateknikken og følgerne af dens anvendelse, der er nødvendig for, at de politisk ansvarlige myndigheder og offentligheden er i stand til at vurdere og påvirke udviklingen og anvendelsen af elektronisk databehandlingsteknik i samfundet.

Nr 14/1979 Ang. nordiska regler för jägarkompetens

Nordisk Råd anmoder Nordisk Ministerråd om at undersøge mulighederne for at samordne de nordiske landes regler om jægerkompetence på en sådan måde, at det ved erhvervelse af jagtret anerkendes, at jægerkompetence erhvervet af nordiske statsborgere i ét nordisk land er ligeværdig med jægerkompetence erhvervet i et andet nordisk land.

Nr 15/1979 Ang. ökat nordiskt samarbete på biblioteksområdet

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för ett utökat nordiskt samarbete på biblioteksområdet, särskilt inom folkbibliotekssektorn.

Nr 16/1979 Ang. ett Nordens institut på Åland

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för ett Nordens institut på Åland.

Nr 17/1979 Ang. medicinsk genetik

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på basen av genomförd utredning lägga fram förslag till ett organiserat nordiskt samarbete inom den medicinska genetiken med särskild inriktning på genetiska skaderisker.

Nr 18/1979 Ang. yrkesutbildning för ungdom m. fl. grupper

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att a) genomföra en kartläggning av sådana i lag eller avtal fastställda regler med anknytning till den grundläggande yrkesutbildningen, vilka utgör hinder för arbetskraftens fria rörlighet mellan de nordiska länderna samt att

b) intensifiera det nordiska samarbetet på yrkesutbildningens område.

Nr 19/1979 Ang. gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att åstadkomma en nordisk konvention om gemensam arbetsmarknad för lärare.

Nr 20/1979 Ang. ökat nordiskt samarbete kring barn och kultur

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att intensifiera det nordiska samarbetet kring barn och kultur genom att

tillsätta en särskild kommitté för barnkulturfrågor och genom att upprätta en särskild stödordning för detta samarbete, i båda fallen för en försöksperiod på tre år.

Nr 21/1979 Ang. en nordisk folkhögskola i Västnorge

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna till att i Västnorge upprätta en nordisk folkhögskola eller annan lämplig institution med särskild vikt på det historiska och kulturella sambandet mellan Island, Färöarna och det övriga Norden.

Nr 22/1979 Ang. nordiskt samarbete kring lättläst litteratur

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda behovet av och möjligheterna till nordiskt samarbete kring lättläst litteratur.

Nordiska rådets yttranden över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (C 1/1979)

Nr 1

1) Nordisk Råd anser det nødvendig for tilfredsstillende behandling av C 1 at den i arbeidsordningen (paragraf 43) fastsatte tidsfrist for oversendelsen av dokumentet blir overholdt, og henstiller at Ministerrådet søker å finne fram til en ordning for sin behandling av C 1 som gir mer tid for saksbehandlingen i Nordisk Råd.

I samsvar med artikkel 64 i Helsingforsavtalen bør C 1 for framtiden omfatte også konkrete planer og ideer som er av interesse for framdriften av det nordiske økonomiske samarbeid.

2) Nordisk Råd henstiller at Ministerrådet for fremtiden legger fram forslag till handlingsprogrammer minst 3 måneder før sesjonen, slik at vedkommende fagutvalg i Nordisk Råd får anledning til å uttale seg både før ministrene godkjenner embetsmennenes forslag og etter at ministrene legger det fram som formelt ministerrådsforslag.

Rådet finner det lite tilfredsstillende at rapporten om oppfølgingen av Ministerrådets beslutning av 19. februar 1978, utredninger og forsøk på ytterligere styrking av samordningen av den økonomiske politikk og den nordiske innflytelse på den internasjonale økonomi, ikke har foreligget tidnok til behandling i Nordisk Råds organer.

3) Den økonomiske situasjon i Norden er fortsatt vanskelig. Alt tyder på at 70-årenes internasjonale økonomiske kriser vil sette sine spor langt inn i 80-årene. Mot denne bakgrunn vil det i høy grad være ønskelig at det skapes klarhet om det fremtidige nordiske samarbeid på det økonomiske området. De problemer som de nordiske land står overfor er så ensartede og så dyptgående at store anstrengelser bør gjøres for å bringe på det rene i hvilken utstrekning felles innsatser kan bidra til problemenes løsning.

Etter rådets oppfatning bør det innenfor bestrebelsene på økt samarbeid også inngå studier av de langsiktige, strukturelle problemer som de nordiske land står overfor, og de krav om økonomisk og næringspolitisk samarbeid som disse problemer reiser. Et slikt arbeid bør gjennomføres med sikte på å ta stilling til hovedlinjene for det nordiske økonomiske samarbeid i 80-årene under Nordisk Råds 28. sesjon i 1980.

4) Nordisk Råd anser det nødvendig at det nordiske samarbeid på det valutapolitiske og monetære området forsterkes og utbygges videre, jfr. betenkning vedrørende medlemsforslag A 524/e om valutapolitisk og monetært samarbeid.

5) Nordisk Råd tillegger det pågående nordiske forskningsprosjekt vedrørende små og middelstore foretak samt undersøkelsen av konkur-

ranseforholdene mellom de nordiske land stor betydning og forutsetter at resultatene blir gjort kjent for Nordisk Råd.

6) Nordisk Råd ser med tilfredshet at nye prosjekter er iverksatt innenfor byggsektoren i 1978. Rådet vil i likhet med ministerrådet understreke behovet for og betydningen av energisparende tiltak.

7) Nordisk Råd kan slutte seg til Ministerrådets syn at ambisjonsnivået for det regionalpolitiske samarbeid bør forhøyes.

Nordisk Råd rekommanderer at et handlingsprogram for regionalpolitisk samarbeid blir iverksatt, jfr. betenkning vedrørende Ministerrådsforslag B 28/e.

Nordisk Råd tar til etterretning opplysningene om at det grenseregionale samarbeid innenfor Nordkalotten har vært omfattende. Rådet vil imidlertid henstille at mulighetene for å trekke inn også nye grenseregionale samarbeidsområder blir vurdert nærmere .

8) Nordisk Råd konstaterer at de felles nordiske bistandsinnsatser holder seg på et beskjedent nivå. Når det gjelder samarbeidet vedrørende de flernasjonale bistandsspørsmål, vil Rådet understreke betydningen av mer bistand og økte kapitaloverføringer til utviklingsland.

(ekonomiska utskottet)

Nr 2

1) Större samarbetsfrågor bör föreläggas Nordiska rådet i form av ministerrådsförslag. Överenskommelse bör ingås mellan rådspresidiet och ministerrådet om en normalprocedur för behandling av dylika samarbetsfrågor.

2) En behandlingsordning som gör det möjligt att överlämna de olika fackkapitlen i ministerrådsberättelsen till Nordiska rådet vid en tidigare tidpunkt bör övervägas.

3) I de årliga berättelser som avlämnas till Nordiska rådet av institutioner, nämnder och andra samarbetsorgan saknas i vissa fall värdefull information. Rapporteringssystemet i dess helhet bör därför ses över.

4) Arbetet med att revidera den nordiska trygghetskonventionen bör avslutas under år 1979 och en samlad rapportering därom ske till Nordiska rådet.

5) Den verksamhet som bedrivs inom ramen för Nordiska nämnden för handikappfrågor bör permanentas efter försöksperiodens utgång.

6) Utredningen om utvidgning av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden till att omfatta ytterligare kategorier av social- och medicinalpersonal bör slutföras under år 1979. Det bör övervägas att samla de nödvändiga bestämmelserna inom ramen för en och samma överenskommelse.

7) Utredningen om gemensam nordisk vidare- och efterutbildning för social- och medicinalpersonal bör slutföras skyndsamt .

8) För att effektivisera det nordiska arbetsmarknadssamarbetet bör ett fristående nordiskt forsknings- och utredningsinstitut inrättas.

9) Utredningen om kapitalets och arbetskraftens rörlighet bör i lämplig form och så snart som möjligt delges Nordiska rådet.

10) Datorbaserad registrering av pågående och avslutad arbetsmarknadsforskning bör övervägas.

11) En rådgivande kommitté för arbetsmiljöforskning, i vilken företrädare också för arbetsmarknadens parter beredes plats, bör inrättas under år 1979.

12) Miljövårdslagstiftningen i de nordiska länderna bör göras enhetlig.

13) Samarbetet i jämställdhetsfrågor bör präglas av uppslagsrikedom och initiativkraft och vara inriktat på konkreta åtgärder. Ansvar för det nordiska samarbetet i jämställdhetsfrågor bör handhas av en självständig ämbetsmannakommitté. Till denna bör knytas en rådgivande kommitté bestående av företrädare för arbetsmarknadens parter, kvinnoorganisationer och eventuellt för forskningen.

(social- och miljöutskottet)

Nr 3

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

1) att verka för att arbetet med Kiruna—Narvik-vägen genomförs i sådan takt att denna mellanriksförbindelse kan etableras så fort som möjligt.

2) att verka för att en likartad trafiklagstiftning snarast möjligt genomförs i de nordiska länderna på grundval av Nordiska vägtrafikkommitténs förslag

3) att arbeta för att enbart godkänd säkerhetsutrustning för barn i bil tillåts i de nordiska länderna

4) att arbeta för att de förslag som framlagts i Nordiska trafiksäkerhetsrådets rapport nr 6 "Körkort i Norden" om obegränsad internordisk giltighet för körkort genomförs så snart som möjligt

5) att en tidsplan för genomförande av turistprogrammet utarbetas

6) att årligen redogöra för det nordiska trafiksäkerhetssamarbetet utanför vägtrafiken.

(trafikutskottet)

Nr 4

1) Nordisk Råd tager indtil videre de oplysninger til efterretning, som Nordisk Ministerråd har givet om samarbejdet vedrørende ægteskabets økonomiske retsvirkninger og de ikkeægteskabelige forholds problemer, idet rådet forventer, at Nordisk Ministerråd i det omfang, der måtte vise sig behov derfor, tager de nødvendige initiativer til at koordinere arbejdet med forberedelsen af ny lovgivning, således at såvel indhold

som tidspunkt for lovforslags fremsættelse bliver sammenfaldende i så vidt omfang som muligt.

2) Nordisk Råd henstiller, at Nordisk Ministerråd inden næste session søger at føre den i 1977 opnåede enighed om udarbejdelse af ensartede nationale love om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser ud i livet.

3) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at undersøge mulighederne for gennemførelse af den samme myndighedsalder i alle de nordiske lande.

4) Nordisk Råd anmoder Nordisk Ministerråd om til næste session nærmere at redegøre for arbejdet i den svenske udredning vedrørende kommissionslovgivningen, herunder reglerne for handelsagenters virksomhed, specielt med henblik på, om der under arbejdet er fremkommet oplysninger, der giver anledning til at søge etableret et bredere nordisk samarbejde.

5) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til i næste års beretning om det nordiske samarbejde at redegøre for det igangværende reformarbejde vedrørende forsikringsaftalelovgivningen.

6) Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd, at det nordiske samarbejde vedrørende produktansvar genoptages med henblik på at søge etableret fælles synspunkter bag en kommende lovgivning.

7) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til inden næste session at etablere et nordisk samarbejde vedrørende udviklingen af regler om erstatning ved miljøskader med henblik på en snarlig tilvejebringelse af et fælles grundlag for nationale bestemmelser herom.

8) Nordisk Råd anmoder Nordisk Ministerråd om til næste session at redegøre for det nordiske samarbejde vedrørende datalovgivningen og herunder orientere om samarbejdet mellem de i henhold til datalovgivningen i Danmark, Norge og Sverige etablerede tilsynsmyndigheder.

9) Nordisk Råd anmoder Nordisk Ministerråd om til næste session at redegøre for overvejelserne i Nordisk Strafferetskomité vedrørende spørgsmålet om ændringer i sanktionssystemet og indførelse af alternativer til frihedsstraf og samtidig søge strafferetskomiteens arbejde fremskyndet.

(juridiska utskottet)

Nr 5

Nordiska rådet anser

1) att den påbörjade evalueringen av det nordiska kultursamarbetet 1972—1978 hittills förlöpt tillfredsställande och att den bör fortsättas enligt uppgjorda planer med sikte på en utveckling av kultursamarbetets riktlinjer,

2) att informationen om det nordiska utbildningssamarbetet är av

stor betydelse på grund av detta samarbets speciella karaktär och att den därför bör ägnas fortsatt allvarlig uppmärksamhet i enlighet med uppgjort förslag,

3) att studien om utbildning och ungdomsarbetslöshet bör ges hög prioritet och att snabba och konkreta åtgärder bör vidtas på basen av den genomförda studien,

4) att en studie över jämförbarheten mellan nordiska examina bör utarbetas,

5) att en slutlig lösning av frågan om ansvarsfördelningen mellan kulturavtalets organ och forskningsråden bör åstadkommas,

6) att de inom det allmänkulturella området nu genomförda utredningarna ger en god grund för vidare beslut i enlighet med rådets intentioner uttryckta i respektive rekommendationer.

(kulturutskottet)

*Bilaga 2***Budgetkomiteens virksomhed**

I henhold til § 2 i arbejdsordningen for Nordisk Råds budgetkomite fastlagt af præsidiets den 27. januar 1976 (Nordisk Statutsamling 1975: 37) skal komiteen afgive skriftlig rapport til præsidiets for hvert kalenderår.

Nedenfor redegøres således for virksomheden i kalenderåret 1978.

Medlemmer

På rådets 26. session valgtes følgende medlemmer till budgetkomiteen:

Juridisk udvalg:	Kristian Albertsen	Håkan Winberg
Kulturudvalget:	Gylfi P. Gislason	Karl Skytte
Social- og miljøudvalget:	Asbjørn Haugstvedt	Bror Lillqvist
Trafikudvalget:	Seppo Westerlund	Bjarne Mørk Eidem
Økonomisk udvalg:	Kjell-Olof Feldt	Ragnhildur Helgadóttir

Ved komiteens konstituerende møde valgtes Kjell-Olof Feldt til formand og Karl Skytte til viceformand.

Ved valg til den danske delegation den 5. oktober intrådte K. B. Andersen i juridisk udvalg istedet for Kristian Albertsen og Svend Haugegaard istedet for Karl Skytte. Gylfi P. Gislason er den 1 juli 1978 udtrådt af rådet.

Møder

Komiteen har holdt følgende møder:

1978-02-21	Oslo	Konstituerende møde
1978-03-14	Stockholm	Behandling af Ministerrådets budget for 1979. Forberedende behandling af komiteens granskende og kontrollerende opgaver. Drøftelse af komiteens adgang til internordiske revisionsrapporter.
1978-03-15	Stockholm	Møde med samarbejdsministrene om Nordisk Ministerråds budget for 1979.
1978-09-05	Stockholm	Drøftelse af komiteens granskende og kontrollerende opgaver. Meddelelse fra Riksrevisjonen i Norge om ændringer af punkterne 5.2 og 5.4 i bestemmelserne om revision af internordiske projekter til imødekommelse af budgetkomiteens behov for tilsendelse af beretninger.
1978-11-08	København	Behandling af Ministerrådets disponeringsforslag nr 1 for 1978. Forberedelse af mødet med samarbejdsministrene om komiteens kontrol og granskning.
1978-11-08	København	Møde med samarbejdsministrene.

Ved møderne i Stockholm den 14. og 15. marts mødte Svend Haugaard som suppleant for Karl Skytte. Gylfi Gislason og Bror Lillqvist var fraværende. Iøvrigt mødte de ordinære medlemmar af komiteen. I mødet den 5. september i Stockholm mødte de ordinære medlemmer af komiteen fra Finland, Norge og Sverige, medens de danske og islandske delegationer ikke var repræsenterede. Ved møderne i København den 8. november mødte K. B. Andersen som formand for juridisk udvalg istedet for Kristian Albertsen og Svend Haugaard istedet for Karl Skytte. Fra Finland mødte Seppo Westerlund som ordinært medlem og Ralf Friberg istedet for Bror Lillqvist. Fra Island mødte Ragnhildur Helgadóttir som ordinært medlem og Jon Helgason som suppleant. Fra Norge mødte de ordinære medlemmer Asbjørn Haugstvedt og Bjarne Mørk Eidem. Fra Sverige mødte de ordinære medlemmer Kjell-Olof Feldt og Håkan Winberg samt fungerende formand for kulturudvalget Per-Olof Sundman. Komiteen trådte dermed sammen med 11 medlemmer istedet for de ordinære 10.

Budgetbehandlingen

Budgetkomiteens hovedopgaver ligger i årets første kvartal i behandlingen af ministerrådets budget for det kommende år og i årets sidste kvartal i behandlingen af disponeringsforslag nr 1 fra ministerrådet angående fordeling af bevillingerne indenfor de fastsatte indikative budgetrammer.

I tilslutning hertil har komiteen i årets løb drøftet sine arbejdsvilkår indenfor de gældende budgetprocedurers rammer og sine muligheder for at få tilstrækkelige oplysninger til udførelse af sit hverv på tilfredsstillende måde.

Hvad ministerrådsbudgettet for 1979 angår kunne budgetkomiteen konstatere, at fire nye institutioner var overført fra nationale til det nordiske budget, som hermed steg med godt 20 mill nkr til 76 mill nkr. Samtidig konstateredes at budgettet iøvrigt lagde meget snævre rammer for aktivitetsforøgelse. Budgetkomiteen erkendte imidlertid at denne tilbageholdenhed måtte ses på baggrund af den stramme økonomiske situation som alle de nordiske lande befandt sig i og ønskede derfor ikke at sætte spørgsmålstejn ved selve budgetrammen. Komiteen henstillede dog at der indenfor de givne rammer blev taget hensyn til de af fagudvalgene fremførte ønsker om justeringer eller prioriteringer. For social- og miljø- samt trafikudvalget udgjorde disse ønsker ca 825 000 nkr. Økonomisk udvalg stillede sig afventende overfor de endelige beslutninger i ministerrådet vedrørende bevillingerne på kerne-sikkerhedsområdet.

Ved oversendelse af det af samarbejdsministrene endeligt godkendte budget for 1979 til budgetkomiteen gjorde ministerrådets generalsek-

retær opmærksom på at de ved budgetkomiteens møde fremførte forslag om justeringer på projektbudgettet på tilsammen nkr 825.000 var imødekommet ved en förøgelse af ministerrådets disponeringsbevilling. Desuden oplystes at ministerrådet havde sat rammen for kernesikkerhedsaktiviteter til nkr 3.7 mill.

Da budgetkomiteen i årets sidste kvartal behandlede stedfortræderens indstilling til ministerrådet om første fordeling af de budgetterede indikative rammebeløb indenfor de respektive sektorer konstaterede den at denne imødekommenhed ikke var synlig for trafikprogrammets vedkommende. I det af samarbejdsministrene i december endeligt godkendte disponeringsforslag var de af trafikudvalget foreslåede justeringer dog kommet til rette.

Samtidig bemærkede budgetkomiteen at første-gangs bevillingerne for 1979 lå på kun 70 pct af de indikative rammebeløb mod fem-ti procent højere de foregående år. Samtidig var ansøgningsfristen for udnyttelse af de indikative disponeringsrammer udstrakt til 1. maj 1979. Budgetkomiteen akcepterede de omstændigheder som lå bak den forholdsvis lave førstegangs bevilling på baggrund af et fælles ønske om at ansøgninger på projektområdet bliver så gennemarbejdede og relevante som mulig, men forbeholdt sig samtidig at den endelige beslutning om midlerenes fordeling efter den 1. maj 1979 ikke sker uden forudgående konsultation med fagudvalgene og en samlet udtalelse fra budgetkomiteen i tilfælde, hvor fordelingen vil flytte beløb fra en sektor til en anden.

Ved behandlingen af budgettet for 1979 bemærkede budgetkomiteen at der udover de enkelte fagudvalgs detaljerede gennemgang af de til institutioner og projekter bevilgede midler sammenholdt med de af Nordisk Råds organer udtalte mål og ønsker kunne være behov for en mere samlet vurdering af de opnåede resultater og disses virkninger såvel på nordisk som på nationalt niveau, f. eks. i form af besparelser på nationale budgetter, eller med henblik på mulige rationaliseringer.

Dette synspunkt fremførtes overfor samarbejdsministrene ved samrådet den 8. november i mere konkret form, idet det henstilledes at i) man på regerings- og ministerrådssiden forsøger at indsamle oplysninger som kan give et mere samlet overblik over nationale og fælles udgifter til nordiske samarbejdsgaver, ii) at det kunne være ønskeligt med en analyse til bedømmelse af det økonomiske udbytte af nordiske samarbejdsaktiviteter såvel gennem besparelser som gennem opnåede resultater både på nationalt og nordisk niveau, iii) at budget- og regnskabsopstillinger bør gøre det muligt at skelne mellem faglige og administrative aktiviteter, og iv) at der fortsat bør udfoldes bestræbelser for at få relevante institutioner i det nordiske samarbejde ind på ministerrådets eget budget.

Budgetkomiteen begrundet behovet for såväl bedre overblik som dy-

bere indblik i den nordiske budgetudvikling ud fra konstateringen af at det nordiske samarbejdsbudget fra 1974 til 1979 er steget fra 54 til 176 mill nkr. Det betyder efter komiteens opfattelse en tilsvarende forøgelse af komiteens ansvar som samordnende kontrolinstans for udgifter til nordiske samarbejdsopgaver, som — selvom de er et led i nationale bevillinger — kun i ringe grad kan kontrolleres på nationalt niveau.

Komiteens henvendelse til de nordiske revisionsinstitutioner om at blive delaktig i alle revisionsberetninger, som angår samnordisk virksomhed og som revideres af det respektive domicillands nationale revisionsinstanser, er et led i komiteens bestræbelser for at leve op til sit ansvar. Komiteens medlemmer har udtalt deres tilfredshed med den opnåede ordning. Efterhånden som samarbejdsområdet vokser i omfang skabes også nye behov for at sikre at de mange aktiviteter på projekt- og institutionsbasis virkelig har de virkninger som er tilsigtet og at de er i samsvar med samfundsudviklingens behov.

Det var på baggrund af erkendelsen af dette voksende ansvar at komiteen i det forløbne år viede de granskende og kontrollerende opgaver en betydelig opmærksomhed.

Hvad selve budgetproceduren angår kunne budgetkomiteen på sine møder i marts måned fastslå, at de enkelte fagudvalg i det store og hele er tilfreds med betingelserne for samarbejdet på budgetbehandlingsområdet, men at man dog stadig kunne ønske mere udførlige oplysninger om motiveringerne for mere iøjnefaldende nedskæringer eller forhøjelser i projektvirksomheden.

Budgetkomiteen behandler som bekendt ikke selve kulturbudgettet, som granskes af kulturudvalget og drøftes af dette i samråd med ministerrådet i dets sammensætning af ministre for kultur- og undervisning. Dog har budgetkomiteen med fuld forståelse for kulturudvalgets holdning modtaget oplysning om at kulturudvalget overfor ministre har påtalt at ministerrådets eget budgetudvalg har fremført synspunkter vedrørende kulturbudgettet for 1979, der kunne opfattes som et forsøg på at give retningslinjer for den prioritering, som må være forbeholdt ministerrådet og kulturudvalget i deres egenskab af samarbejdets faglige organer.

Granskning og kontrol

Da Nordisk Råds 23. session i 1975 behandlede slutrapporten fra den to år tidligere nedsatte arbejdsgruppe for budget- og kontrolspørgsmål og anbefalede oprettelse af en budgetkomite pålagdes dette organ samtidigt at "kontinuerligt og pragmatisk søge at styrke de kontrolmuligheder, som det anser for væsentligst".

I konsekvens heraf har budgetkomiteen under sin hidtidige eksistens ved gentagne lejligheder drøftet principielle spørgsmål angående ko-

miteens arbejdsopgaver. I den første fase af disse overvejelser i årene 1975 og 1976 koncentrerede komiteen sine anstrengelser på at opnå en tilfredsstillende procedure for behandlingen af budgetspørgsmål for derigennem at sikre rådets parlamentariske organer en reel mulighed for at påvirke budgetlægning og bevillingsrammer. I begyndelsen af 1977 fastsloges i ett samråd mellem budgetkomiteen og samarbejdsministrene at rådet og ministerrådet også i budgetmæssig henseende har den fælles målsætning at gøre virksomheden så effektiv, meningsfuld og kritisk som muligt med de økonomiske ressourcer, som kan stilles til rådighed. En fast tidsplan blev indført, som har skabt grundlag for en reelt effektiv budgetbehandling i udvalgene.

I næste fase af oversynet af budgetkomiteens forpligtelser har dens opmærksomhed været rettet mod metoderne for kontrol og granskning. Komiteen har herunder taget vare på fagudvalgenes primære betydning i granskningsarbejdet og koncentreret sig om oversyn af de midler, udvalgene og deres sekretariater betjener sig af i kontrollen med samarbejdsaktiviteterne.

Nordisk Råds præsidium henledte i en skrivelse i september 1976 udvalgenes opmærksomhed på de synspunkter, som var fremført i budgetkomiteen om granskning og kontrol af nordiske institutioners virksomhed.

Budgetkomiteen bad specielt udvalgene overveje om de institutioner der er med i det nordiske samarbejde har løst den opgave de var stillet eller om andre institutioner eventuelt tager sig af lignende opgaver så man risikerer dobbeltarbejde, samt om institutionernes bemanning og budget synes at svare til de reelle behov bag virksomheden.

I november 1977 besluttede komiteen påny at tage spørgsmålet op og bad præsidiet om at søge nærmere oplysning hos udvalgene om hvorledes disse selv så på deres muligheder for at gennemføre de nødvendige gransknings- og kontrolopgaver.

Udvalgenes svar forelå i februar 1978 og var grundlag for budgetkomiteens følgende forhandling i marts måned om kontrolopgaverne og for bemærkninger som komiteen fremførte over samarbejdsministrene den 15. marts om behovet for øget indsats på dette felt.

Udvalgenes granskende og kontrollerende funktioner udøves hovedsagelig gennem fire former for aktivitet: gennemgang af ministerrådets årlige beretning (C 1) og øvrige beretninger, opfølgning af ministerrådets handlingsprogrammer, gennemgang af meddelelser fra ministerrådet om aktiviteter som er foranlediget af rådets rekommandationer og endelig indenfor budgetkomiteens rammer. I forbindelse med behandling af meddelelser og beretninger kan udvalgene indkalde sagkyndige efter behov, eller de kan skriftligt bede om komplettering af meddelelserne eller udvalgsmedlemmer kan rette spørgsmål til ministrene i specielle anliggender af nordisk interesse ved rådets sessioner.

I redegørelsen fra et af de faglige udvalg bemærkedes at det ville

kræve en meget betydelig og tidskrævende indsats, hvis man vil have en helt ud objektiv helhedsvurdering af institutionerne og at man måtte forudsætte at der også fra nationalt hold blev ført tilsyn med at indsats af personale og pengemidler i institutioner med nordiske formål ikke står i misforhold til organernes reelle behov.

I forbindelse med disse overvejelser er der sket en intensivering af udvalgenes granskning. Flere af udvalgene har gransket de nordiske aktiviteter i forøget omfang og med delvis nye metoder. Herunder er der konstateret behov for udveksling af erfaringer med henblik på at effektivisere arbejdet og for øget samordning for at sikre en nogenlunde ensartet behandling af institutioner, projekter og andre aktiviteter indenfor de forskellige sektorer. Ensartethed i metoder i de faglige samarbejde er et emne, som budgetkomiteen også har interesseret sig for skellige sektorer ses som en forudsætning for at det i givet tilfælde skal være muligt at foretage prioriteringer på tværs af sektorerne og at sikre parlamentarisk styring af det nordiske samarbejdes udvikling.

Vurdering og påpegning af resultater og virkninger i det nordiske samarbejde er et emne, som budgetkomiteen også har interesseret sig for i dette år, dels ud fra bevidstheden om at det oprindelige nordiske initiativ ofte er overset, når iværksættelsen sker på nationalt niveau, og dels ud fra ønsket om at få en klar opfattelse af hvornår og hvorfor ideer og forslag eventuelt ikke har ført til resultater. Budgetkomiteen håber at det skal lykkes at give udvalgene og deres sekretariater sådanne arbejdsmuligheder at deltagerne i Nordisk Råds sessioner har tilfredsstillende grundlag for deres bedømmelse af samarbejdets effektivitet og tempo.

Budgetkomiteens opmærksomhed har været henvendt på medlemsforslag A 502/j som fremsættes til Rådets 27. session om nedsættelse af en parlamentarisk udredning om Nordisk Råds organisations- og arbejdsformer. I forslaget henvises bl. a. til at budgetkomiteen har fået pålagt en dobbelt funktion i og med at den udover selve budgetarbejdet i samarbejde med udvalgene også skal udføre granskning og kontrol indenfor de respektive samarbejdsområder. Budgetkomiteen mener i det forløbne år at være nået frem til en klarere opfattelse af denne opgaves krav og har angivet forskellige måder hvorpå komiteen kan ruste sig til løsning af opgaven.

Budgetkomiteen har bl. a. fremført at den bør få støtte af præsidie-sekretariatet som varetager komiteens sekretariatsopgaver, til et mere selvstændigt granskende arbejde baseret på budget-analyser, behandling af revisionsbemærkninger, rationaliseringsbestrebelse, opfølgningskontrol og vurdering af samarbejdets hovedmål og resultater. Komiteen forudsætter at det herudover vil være mulighed for at trække på ekstra hjælp i perioder hvor det er nødvendigt for udvalgenes udførelse af evaluering og analyser.

Budgetkommitten konstaterer at der med indgåelse af aftalen om ret-

ningslinjerne for den interne informationsudveksling mellem Nordisk Råd og Ministerrådets organer 1976-11-18 blev taget et første skridt hen mod en hensigtsmæssig udvikling i udvekslingen af informationer på alle niveauer. Komiteen kunne dog nu ønske fastere retningslinjer og mere regelmæssighed i udleveringen fra Ministerrådet af referater fra møder i embedsmandskomiteer og ministerråd samt dokumentation vedrørende direktiver for projekter, udredninger etc. af betydning for sagsbehandlingen indenfor de respektive udvalgsområder, og har bedt præsidiets tage dette ønske op med ministerrådet.

Ministerrådets hovedrapport til sessionen, C 1, er udvalgenes vigtigste redskab i granskning og kontrol af samarbejdets aktiviteter. Komiteen har bedt præsidiets drøfte med Ministerrådet hvorledes denne rapport kan udformes i sine forskellige bestanddele for på samme tid at fuldstændiggøre billedet af regeringssidens indsats og imødekomme udvalgenes behov for relevante og løbende informationer om sagsbehandling på nationalt såvel som på nordisk niveau .

Opfølgning af Rådets rekommandationer gennem afgivelse af meddelelser fra Ministerrådet er fortsat et vigtigt element i det nordiske samarbejde som bør behandles med den størst mulige omhu såvel i sagsbehandling som præsentation.

Budgetkomiteen har konstateret at den nuværende praxis ikke altid sikrer tilbagerapportering om hvorledes udvalgenes udtalelser i de enkelte tilfælde har påvirket aktiviteter under Ministerrådets ansvarsområde, og foreslår at der rettes herpå.

Ministerrådets handlingsprogrammer er et nyere element i det nordiske samarbejde. De har bidraget til at fremme dialogen mellem udvalgene og ministerrådet og de har åbnet adgang for udvalgene til på et tidligt stadium at påvirke samarbejdets udvikling indenfor de berørte sektorer.

Alligevel svarer ikke alle i form, indhold eller behandlingsprocedurer til den betydning de kunne have i det nordiske samarbejde. Der bør gives udvalgene mere tid til behandlingen af forslagene inden forelæggelsen på sessionerne. De bør konkretiseres på en måde som letter udvalgenes prioriteringer på kortere og længere sigt. Og de bør have deres særlige plads i ministerrådets fremadskuende planering med tydelig markering af reviderede målsætninger med regelmæssige mellemrum.

Endelig ønsker budgetkomiteen at notere at der med ovenstående række af ønskelige forholdsregler til skærping af de granskende opgaver ikke er taget stilling til de fremførte røster om en eventuel formel dechargeprocedure til prøvning af ministerrådets politiske og juridiske ansvar hvad angår de forholdsregler som man har vedtaget at gennemføre, eventuelt undladt at gennemføre. Dette spørgsmål henstår til nærmere overvejelse.